

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้าทาย
ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

สารนิพนธ์
ของ
นาย เรืองศักดิ์ แสงเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

372.0218

ร 863 ก

๖3

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้าทาย
ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

บทคัดย่อ

ของ

นายเรืองศักดิ์ แสงเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2547

h251292

20 ก.ย. 2547

เรื่องศักดิ์ แสงเจริญ. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม และเปรียบเทียบความท้อแท้ของครูจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และแบบสอบถามความท้อแท้ในงานของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ความท้อแท้ของครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่าครูมีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และมีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของคนอยู่ในระดับสูง
3. การหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ของครู พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางลบกับความท้อแท้ของครู ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .05 ตามลำดับ นอกจากนั้น การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การเปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูจำแนกตาม ภาระงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีภาระงานต่างกันมีความท้อแท้ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่างกันมีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE IMPLEMENTATION OF
INTERNAL QUALITY ASSURANCE AND TEACHER BURNOUT IN
ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE
SAMUTSONGKHRAM EDUCATION COMMISSION.

AN ABSTRACT

BY

MR. RUANGSAK SANGCHAREARN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2004

Ruangsak Sangcharearn (2004). A Study of the Relationship between the Implementation of Internal Quality Assurance and teacher Burnout in Elementary Schools under The Samutsongkhram Education Commission. Master Project, M.Ed.(Educational Administration). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University .
Advisor : Asst. Prof. Dr.Puongrat Kesonpat.

The purposes of this research were to study the relationship between the Implementation of the Internal Quality Assurance and teacher burnout in the elementary school under the Samutsongkhram education commission and to compare teacher burnout classified by working experience, work load and school sizes . The samples was consisted of 280 elementary school teachers under the Samutsongkhram education commission. The instrument used for collecting data was five –rating scale questionnaire. The data were analyzed by average value, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and one – way analysis of variance.

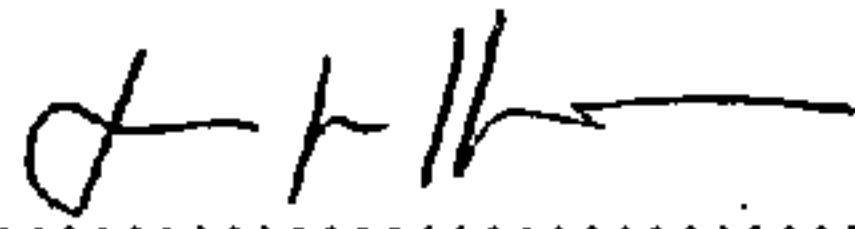
The researching result were as fallows :

1. The Implementation of Internal Quality Assurance of the elementary schools under the Samutsongkhram education commission, considering by personal development, information technology development, planning of quality education development and Implementation of plan and evaluation were all at high level.
2. The teacher burnout on emotional exhaustion were in low level, depersonalization were in medium level, and dissatisfaction with personal Accomplishment were in high level.
3. The relationship between the Implementation of the internal quality assurance and teacher burnout on personal development had significant negative relationship with emotional exhaustion at the .01 level, and dissatisfaction with personal accomplishment at the .05 level. Information technology development had negative relationship with emotion exhaustion at the.01 level. As for planing of quality education development had negative relationship with emotion exhaustion at the.01 level, the depersonalization and dissatisfaction with personal accomplishment at the.05 level. And the Implementation of plan and evaluation had negative relationship with emotional exhaustion at the .01 level.
4. The comparison of the teacher burnout classified by teacher workload,

working experience and school sizes, found that teacher workload had no statistically different, working experience had statistically significant different with the depersonalization at the .05 level, teacher from different school sizes had statistically significant different with the depersonalization at the .01 level, with dissatisfaction personal accomplishment at the 0.5 level.

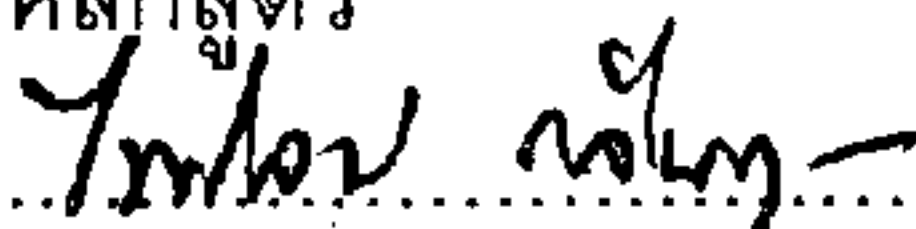
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

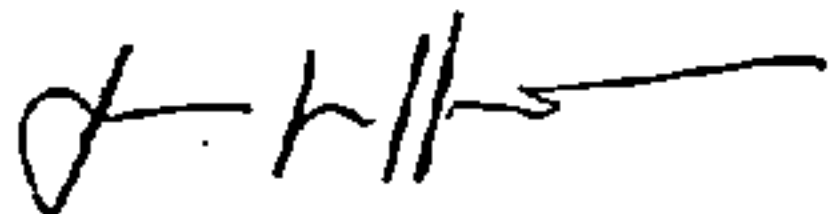
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

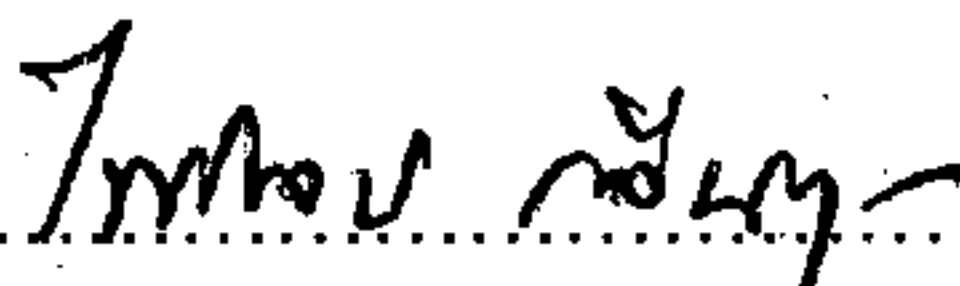
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

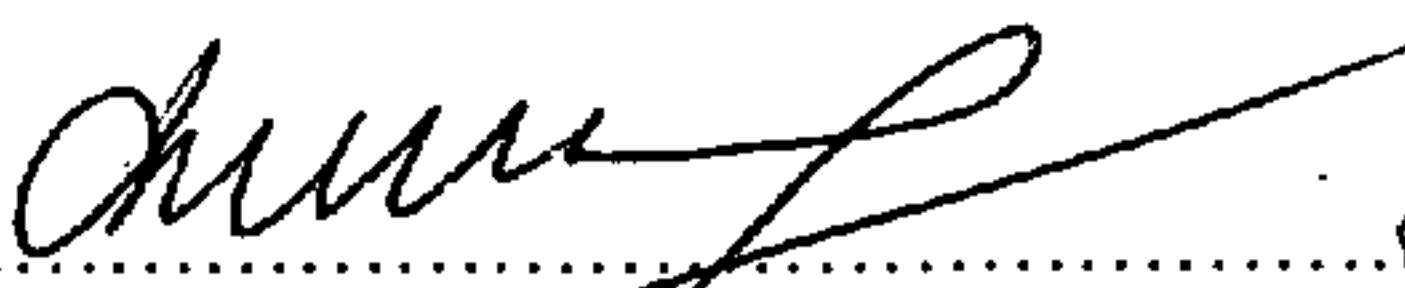
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร จัตรศุภกุล)

วันที่ 28 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ ที่ได้กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อยทุกประการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และ อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คุณแก้วใจ จิเจริญ คุณสายใจ เจียมสุวรรณ คุณสุนทร ปานสกุล ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยให้มีความถูกต้องเที่ยงตรง และครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล และขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและคณะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ครูอาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสร้างสรรค์ด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

เรืองศักดิ์ แสงเจริญ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของเนื้อหา.....	5
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
	สมมติฐานของการวิจัย.....	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน.....	12
	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา.....	18
	การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเขตพื้นที่	
	การศึกษาสมุทรสงคราม.....	50
	ความท้าทายในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา.....	55
	ความหมายของความท้าทายในงาน.....	57
	แนวคิดเกี่ยวกับความท้าทายในการทำงาน.....	59
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	102
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	102
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	118
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	131

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	อาการแสดงของความท้อแท้ 3 ระดับ.....	62
2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	77
3	ข้อมูลโรงเรียนและจำนวนครูของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาด ของโรงเรียน.....	77
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามสถานภาพ.....	85
5	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม.....	86
6	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาบุคลากร.....	87
7	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	88
8	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	89
9	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม ด้านการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล.....	90
10	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความท้อแท้ในงานของ ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม	91
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม.....	92
12	ความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	93
13	ความแปรปรวนของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถม ศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ใน การทำงาน.....	94

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
14	ผลการทดสอบเป็นรายคู่ของความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียน ประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์ในการ ทำงานต่างกันเป็นรายคู่ ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล...	95
15	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความท้อแท้ในงานของครู โรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามภาระงาน.....	96
16	ความแปรปรวนของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถม ศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามภาระงาน.....	97
17	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความท้อแท้ในงานของครู โรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	98
18	ความแปรปรวนของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถม ศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน.....	99
19	ผลการทดสอบเป็นรายคู่ของความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถม ศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน เป็นรายคู่ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล.....	100
20	ผลการทดสอบเป็นรายคู่ของความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถม ศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน เป็นรายคู่ ในด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน.....	101
21	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหา กับแบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัย.....	119

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	10
2	รูปแบบแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา.....	20
3	แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการบริหาร	22
4	แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษาตาม ประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ.....	25
5	แผนผังการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน.....	28

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้สังคมโลกเป็นสังคมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดนท่ามกลางการแข่งขันที่มีความรุนแรงและรวดเร็ว ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้วยดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นการเน้น “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” โดยมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของคนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มั่นคง พัฒนาเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพสมดุล เพื่อคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์อย่างยั่งยืน และให้องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น

การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การปฏิรูปสังคมไทย เพื่อสร้างความแข็งแกร่งที่จะยืนหยัดอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสง่างาม จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพ มาตรฐานที่ 48 จึงได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในขึ้น และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 23) โดยกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยสร้างระบบ กลไก หรือกระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนดเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครองชุมชนและสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการ

จากการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ในระยะที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศพบว่ามีปัญหาอุปสรรค มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นที่พึงพอใจของสังคม สถานศึกษาขาดมาตรฐานกลางในการนำหลักสูตรไปใช้ใน

การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการขาดสภาพสมดุลในแนวคิดเชิงนโยบาย ตลอดจนขาดการกำกับติดตาม ให้สถานศึกษาดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับประชาคมโลก 46 ประเทศ มีอันดับการแข่งขันด้านต่าง ๆ อยู่ในอันดับท้าย ๆ คือ ความสามารถในการแข่งขันของประชากรอยู่ในอันดับที่ 37 ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 40 ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 41 และมีประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย 5.3 ปี (สุริยา มะโยธี. 2544 : 2) และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งจากการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2545 ของกรมวิชาการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ต่ำกว่า 50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ยกเว้นวิชาภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52 และ 51 ตามลำดับ จากผลการประเมินชี้ให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาในระดับชาติที่จะต้องมีการพัฒนาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.

2546 : 3)

โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา จากการดำเนินงานหรือลักษณะของงานประกันคุณภาพภายในที่มีความซับซ้อน บุคลากรต้องผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพและสร้างจิตสำนึกในการทำงาน ต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา กำหนดแนวทางการดำเนินงานในรูปของโครงการ/กิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย การตรวจสอบประเมินผลประจำปี รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาตัวชี้วัดที่ยังไม่ได้มาตรฐานมาวิเคราะห์ วางแผนกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นกว่ามาตรฐานเดิม จากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 78 โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน และรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาภายในปี 2545 จำนวน 41 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 52.6 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามทั้งหมด ผลการประเมินในปีการศึกษา 2545 สอดคล้องกับคุณภาพการศึกษาระดับชาติ กล่าวคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ เท่ากับ 56.2, 56.4 และ 55.9 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 50 เพียงเล็กน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.

2546 : 3) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากครูต้องทำงานหนักเนื่องจากต้องทำงานประกันคุณภาพควบคู่ไปกับการสอนในชั้นเรียน เป็นเหตุให้ครูเกิดความท้อแท้ในการทำงาน สอดคล้องกับแนวความคิดของ จรูญ มลิินทร์ (2531 : 26) ที่กล่าวว่า ถ้าครูเกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้ใจ แต่ไม่มีเวลาปฏิบัติงานให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะเกิดความสับสนในหน้าที่ของตน ซึ่งในสภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้การทำงานของครูขาดประสิทธิภาพ เกิดความท้อแท้ และไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ เป็นเหตุให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลและส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ความท้อแท้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในบุคคลทุกอาชีพ โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องทำงานด้านบริการสังคม ต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา (Muldary. 1983 :2)

วิชาชีพครูที่ต้องทำงานอยู่กับความคาดหวังของสังคมในยุคของการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งการทำงานรับผิดชอบในงานที่ทำซ้ำ ๆ กันอยู่อย่างต่อเนื่องและเป็นระยะเวลานานน่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความท้อแท้ เพราะนอกจากงานสอนแล้วยังต้องปฏิบัติงานประกันคุณภาพควบคู่กันไปเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นกว่ามาตรฐานเดิม จากลักษณะของงานที่มีความซับซ้อน ครูต้องทำงานหนักมากขึ้น ต้องตื่นตัวปฏิบัติงานให้ผ่านการประเมิน การรับรองมาตรฐาน การรับรองวิชาชีพ รวมทั้งบทบาทของครูต้องเตรียมการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี มีการวิจัยในชั้นเรียน มองหาแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ภาระหน้าที่ครูต้องดำเนินการเหล่านี้ ทำให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่โดดเด่น ครูมีอาชีพนั้นต้องทุ่มเทความคิด จิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาไปแล้วมีคุณภาพที่พึงประสงค์ (อับดุลลาฮิด เบ็ญฮาวัน. 2545 : 3 – 5) อีกทั้งการให้ครูไปทำงานในหน้าที่อื่นซึ่งไม่ใช่การเรียนการสอนโดยตรง ก็เป็นเหตุให้ต้องทำงานหนัก มีความรับผิดชอบสูง ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ใจ แม้จะมีใจรักงานแต่ก็ไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปโดยมีประสิทธิภาพได้ อีกทั้งยังเกิดความสับสนในหน้าที่ของตนด้วย (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 ; อ้างอิงจาก ประชุม รอดประเสริฐ. 2528 : 246) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ครูลาออกจากวิชาชีพกันมากขึ้น

จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทตรสงครามพบว่าครูเข้าร่วมในโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตเกษียณก่อนกำหนด ในปีงบประมาณ 2543 – 2545 เป็นจำนวนถึง 177 คน เมื่อรัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในปีงบประมาณ 2547 พบว่ามีครูแจ้งความจำนงค์ที่จะลาออกจากวิชาชีพอีก 126 คน เมื่อรวมกับปีงบประมาณ 2543 – 2547 แล้วพบว่ามีครูลาออกจากวิชาชีพแล้วถึง 303 คนคิดเป็นร้อยละ 21.8 ของจำนวนครูทั้งหมดในเขตพื้นที่การศึกษามุทตรสงคราม ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่อาจแสดงให้เห็นถึงความท้อแท้ในงานของครู

ถึงแม้ว่าความท้อแท้เป็นปัญหาที่ซับซ้อน และหลีกเลี่ยงได้ยากในวิชาชีพครูในยุคของการปฏิรูปการศึกษา แต่ก็สามารถที่จะป้องกันหรือลดระดับความท้อแท้ได้ถ้าครูแต่ละคนตระหนักถึงลักษณะความสำคัญของงาน รู้จักสำรวจความท้อแท้ของตนเอง ไม่ปล่อยให้สะสมจนเกิดเป็นความท้อแท้ที่ยากต่อการแก้ไข ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการหากลวิธีในการลดความท้อแท้ในงานของครูเพื่อให้การประกันคุณภาพทางการศึกษาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาของไทย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในด้าน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล
2. เพื่อศึกษาความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
4. เพื่อเปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อสนเทศให้ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดนโยบาย และมาตรการเพื่อลดความท้อแท้ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอันจะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ในงานของครู โดยกำหนดขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในกำหนดขอบเขตไว้ 4 ด้านคือ

- 1) การพัฒนาบุคลากร
- 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศ
- 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล

1.2 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับความท้อแท้ในงานของครู ศึกษาใน 3 ด้าน คือ

- 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์
- 2) การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
- 3) ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประจำการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2546 จำนวน 78 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,007 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประจำการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามปีการศึกษา 2546 จำนวน 285 คน ซึ่งได้มาจากรางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608)) ส่วนวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ดังนี้

4.1.1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน

4.1.2 ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จำแนกเป็น

1) ภาระงาน จำแนกเป็นน้อยกว่า 15 ชั่วโมง 15 – 24 ชั่วโมง และมากกว่า 24 ชั่วโมง

2) ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ

ขนาดใหญ่

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และความท้าทายในงานของครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความท้าทายในงาน หมายถึง อาการความอ่อนล้าสิ้นเรี่ยวแรงทั้งทางอารมณ์และจิตใจ เบื่อหน่ายงานที่ทำมาเป็นเวลานาน ต้องการปลีกตัวออกจากสังคม และเห็นว่าตัวเองไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้ที่มีความท้าทายเกิดขึ้นจะมีอาการของความท้าทายอย่างน้อยหนึ่งลักษณะ จาก 3 ลักษณะดังนี้

1.1 ความอ่อนล้าทางอารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกเหนื่อยอ่อน สิ้นเรี่ยวแรง ตลอดจนความคับข้องใจ และความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ซึ่งเมื่อเกิดความรู้สึกนี้บ่อยๆจะทำให้ครูประถมศึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานสอน หรือดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้เกิดผลดีได้

1.2 การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล หมายถึง การที่ครูประถมศึกษามีเจตคติที่ไม่ดีต่อบุคคลอื่นๆ ซึ่งจะแสดงให้เห็นในลักษณะของความเฉยเมย ไม่สนใจพฤติกรรมของนักเรียน มีความหวาดระแวงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและมองบุคคลอื่นในแง่ร้าย

1.3 ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน หมายถึง ความรู้สึกของครูประถมศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน จะรู้สึกว่าตนเองไร้ความสามารถ และไม่สามารถที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังได้

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการประเมินจากภายนอกประกอบด้วยกิจกรรม 4 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล

2.1 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรในการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยการจัดบุคลากรแกนนำเพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ จัดประชุมโดยการอบรม และสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพ จัดหาวิทยากรมืออาชีพมาช่วยโน้มน้าวและปลุกจิตสำนึกโดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม พัฒนาความรู้และทักษะโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือส่งบุคลากรไปอบรมตามสถานบันต่างๆจัดขึ้น และศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบการประกัน

คุณภาพภายใน

2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลของสถานศึกษาให้เป็นหมวดหมู่ นำมาใช้งานได้ตามภารกิจของโรงเรียน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล รายห้องเรียนและภาพรวมของนักเรียนทั้งหมดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลด้านการเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์รายวิชา จุดเด่น ความสามารถพิเศษ ปัญหาการเรียน การได้รับความช่วยเหลือ ความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละระยะ รวมถึง การพัฒนาการด้านจิตพิสัย และทักษะพิสัย เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลครูรายบุคคลและในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับความสามารถในการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนและความสามารถพิเศษ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะแสดงถึงความสามารถในปัจจุบันของสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด มีจุดแข็ง จุดอ่อนในเรื่องใด มีคุณภาพมาตรฐานเพียงใด เพื่อการพิจารณาความเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา หรือเป็นข้อมูลในการที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้ผลสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

(2.3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การเตรียมการเพื่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นมาตรฐานเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก โดยทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทั้งครู บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อพิจารณาภาพข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาตามความต้องการของชุมชนและสังคม มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จากนั้นจึงจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยนำเอายุทธศาสตร์ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา มาดำเนินการวางแผนเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2.4 การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล หมายถึง การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ ในสถานศึกษาเป็นไปตามแผนการที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยการทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจ

ความตระหนัก และพร้อมที่จะดำเนินการตามแผน แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละด้าน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข การดำเนินงานโดยมุ่งเน้นกระบวนการควบคุมคุณภาพ และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมนิเทศ เพื่อปรับปรุงพัฒนางานให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดรวมถึงการประเมินตนเอง และประเมินผลการดำเนินงานในรอบปีว่า บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด เพื่อรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ จุดอ่อน จุดแข็ง ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการวางแผนปฏิบัติการในปีต่อไป เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์ของโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 120 – 300 คน

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน มากกว่า 300 คน

5. ภาระงาน หมายถึง งานที่ครูประถมศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัตินับเป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ น้อยกว่า 15 ชั่วโมง 15 – 24 ชั่วโมง และมากกว่า 24 ชั่วโมง

6. ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ระยะเวลา หรือจำนวนปีเต็มที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานในวิชาชีพครู

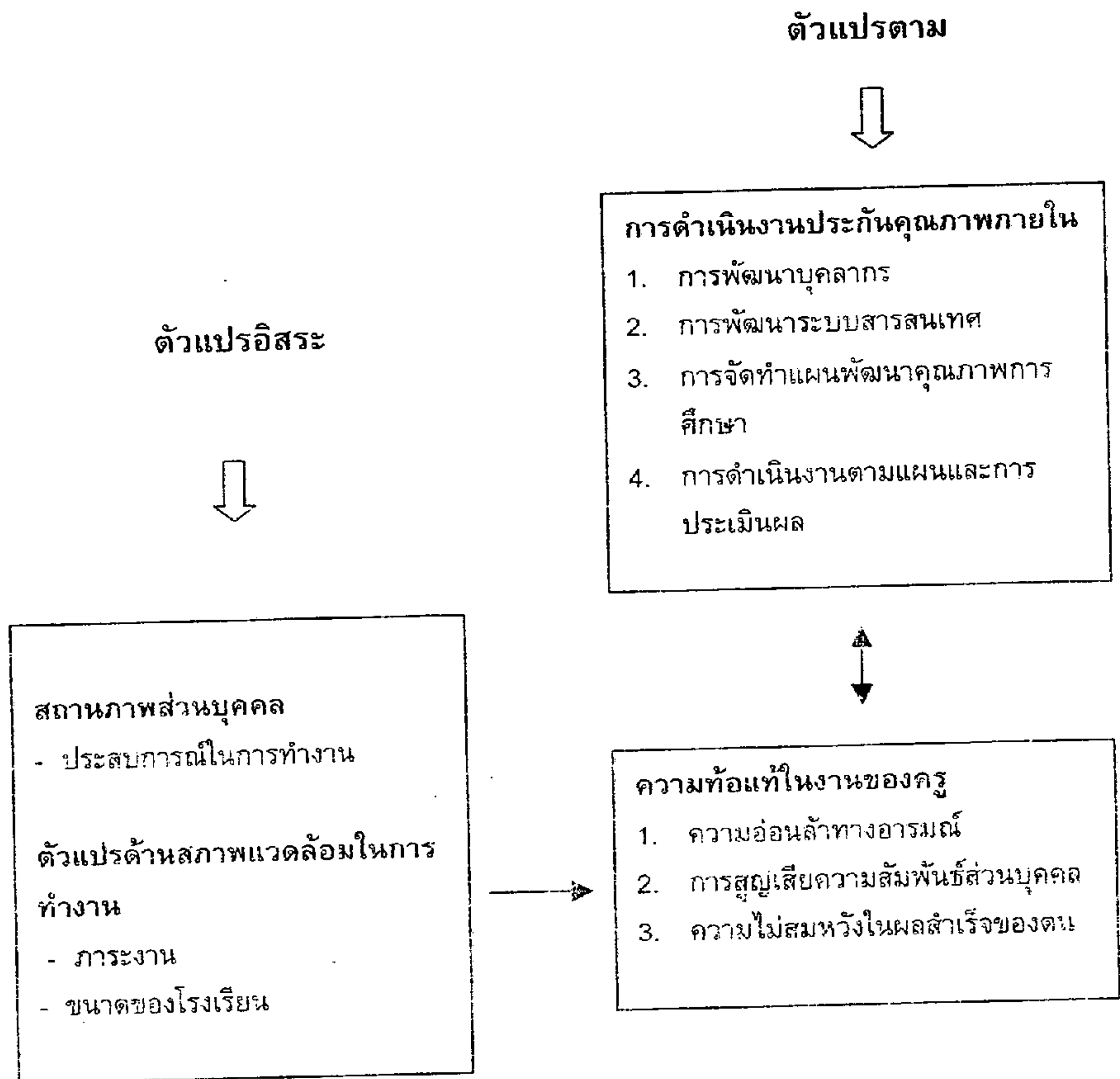
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรตามที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน จากข้อสรุปจากรายงานการวิจัยของสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 150 - 151) ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และได้ข้อค้นพบว่ากิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนได้ดำเนินการ และสะท้อนให้เห็นถึงระบบของการประกันคุณภาพที่ค่อนข้างชัดเจนในกิจกรรมใน 4 ด้าน คือการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบในการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามใน

4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ส่วนความท้อแท้ในงานอาศัยแนวความคิดของแมสแลช และแจคสัน (Maslach and Jackson. 1986 : 2) ซึ่งประกอบด้วย ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธไมตรีส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้มาจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ (ชัชวาลย์ ป้อมไชยา. 2541 : บทคัดย่อ ; ธเนศ คิตรุ่งเรือง. 2540 : บทคัดย่อ) ภาระงานส่งผลต่อความท้อแท้ในงานโดยครูที่มีภาระงานมากจะมีความท้อแท้มากกว่าครูที่มีภาระงานน้อย (พนัส หันนาคินทร์. 2524 : 136) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจะมีความท้อแท้น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ทั้งนี้เพราะวัยวุฒิและประสบการณ์ที่มากขึ้นจะทำให้บุคคลมองการณ์กว้างไกล สุขุม รอบคอบยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดความท้อแท้น้อยลง (หัตยา มัทยาท. 2541 : 18 ; อ้างอิงจาก Antonovsky. 1982 : 187 – 189)

และจากการศึกษาสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

2. ความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน
 - 1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน
 - 1.2 ข้อดีและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา
 - 2.1 การพัฒนาบุคลากร
 - 2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศ
 - 2.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 2.4 การดำเนินการตามแผนและการประเมินผล
3. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
4. ความท้าทายในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษา
5. ความหมายของความท้าทายในงาน
6. แนวคิดเกี่ยวกับความท้าทายในการทำงาน
 - 6.1 อาการและอาการแสดงของความท้าทาย
 - 6.2 ระดับของความท้าทาย
 - 6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความท้าทายในงาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 2 ระบบ คือการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพภายนอกเป็นการ

ประเมินผลหรือการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพ และให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ส่วนการประกันคุณภาพภายในเป็นการประเมินผลหรือการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งหลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพภายใน มีดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 9) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการลงมือตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูล เพื่อร่วมกันตรวจสอบ ผลงานหาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงตามแผนนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 110) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การประกันคุณภาพการสอนของครู และการประกันคุณภาพการบริหารของผู้บริหาร และหัวใจสำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

สภาพร ศรีม่วง (2545 : 8) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อที่จะดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่านักเรียนจะมีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และลงมือปฏิบัติตามแผนในทุกขั้นตอนโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ข้อดีและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา

โลกยุคปัจจุบันจะแตกต่างจากศตวรรษที่ผ่านมาอย่างมาก เนื่องจากเป็นการก้าวข้ามไป

ยุคใหม่ที่เรียกกันว่า “โลกไร้พรมแดน” และ “ยุคข้อมูลข่าวสาร” การแข่งขันในสังคมโลกจะทำให้แต่ละภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและเทคโนโลยี เป็น

การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นในอดีต การศึกษามีบทบาทและความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคน

เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรง ขณะเดียวกันความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลกก็ทำให้มีความจำเป็นต้องกลับมาทบทวนและออกแบบการศึกษากันใหม่

การจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี แต่การจัดการของไทยไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศ ยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับกระแสความคาดหวังของสังคมที่จะให้การศึกษา มีบทบาทในการเตรียมคนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลกด้วยแล้ว ก็ยิ่งเห็นความสับสนความล้มเหลว และความล้าหลังที่เป็นปัญหาของการศึกษามากขึ้นจากมุมมองหรือทรรศนะของบุคคลสำคัญต่างๆ ที่เห็นพ้องต้องกันทำให้กล่าวได้ว่า การศึกษาของไทยเรากำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤติอย่างยิ่ง

วิกฤติที่สำคัญของระบบการศึกษาไทยคือความทุกข์ของผู้เรียน เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของเด็ก เด็กจำใจต้องเรียนรู้ในสิ่งที่อยู่ไกลตัว ต้องสร้างจินตนาการด้วยความยากลำบาก และมีความทุกข์เพราะต้องท่องจำตลอดเวลา

ความทุกข์จากการเรียนทำให้เด็กมีเจตคติต่อการเรียนในทางลบ มองว่าการเรียนไม่ใช่เรื่องสนุก ไม่มีความสุข ไม่น่าเรียนและยิ่งการสอบเข้าเรียนในทุกระดับเน้นเฉพาะความจำ ก็ยิ่งเพิ่มความเครียดให้เด็กมากขึ้น จนเกิดปัญหาวิกฤติเกี่ยวกับของผู้เรียนและนับวันปัญหาเหล่านี้จะรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมได้ ดังจะเห็นได้ชัดในปัจจุบันคือ ปัญหาการฆ่าตัวตาย ความประพฤติดี และปัญหายาเสพติด

ความทุกข์จากการเรียนเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา วันที่ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจึงเปรียบได้กับวันที่นักโทษพ้นคุก คือได้ปลดปล่อยจากพันธนาการ ของระบบการศึกษาพ้นจากวิบากกรรมที่ยาวนาน ไม่อยากแต่ต้องกับการเรียนหนังสืออีก จึงปรากฏว่าคนที่จบการศึกษาภาคบังคับไม่ได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม นานวันเข้าก็ลืม อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จนถึงคนที่จบปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เมื่อเรียนจบแล้วก็ทิ้งตำรา เลิกค้นคว้าวิจัย และไม่ได้นำความรู้ที่เรียนไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะได้รู้สึกว่าได้อยู่กับ การเรียนที่เป็นความทุกข์มานานพอแล้ว (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 31-32)

จากการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ในระยะที่ผ่านมา ประสพผลสำเร็จเป็นที่น่าสนใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีปัจจัย และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานในภาพรวมของประเทศพบว่ามีปัญหาอุปสรรค มาตรฐานคุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นที่พึงพอใจของสังคม สถานศึกษาขาดมาตรฐานกลางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการขาดสภาพสมดุลในแนวคิดเชิงนโยบาย ตลอดจนขาดการกำกับติดตาม ให้สถานศึกษาดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับประชาคมโลก 46 ประเทศ มีอันดับการแข่งขันด้านต่าง ๆ อยู่ในอันดับท้าย ๆ คือ ความสามารถในการแข่งขันของประชากรอยู่ในอันดับที่ 37 ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 40 ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 41 และมีประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย 5.3 ปี (สุริยา มะโยธี. 2544 : 2)

จากคุณภาพของผู้เรียนตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงมิได้ขึ้นอยู่กับระบบทุน หรือทรัพยากรอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จึงแสดงจุดเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาของประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 :1)

การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การปฏิรูปสังคมไทย เพื่อสร้างความแข็งแกร่งที่จะยืนหยัดอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสง่างาม จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในหมวด 6 ว่าการศึกษาต้องมีมาตรฐานและต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 23 -2)

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตราที่ 48 จึงได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในขึ้น และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนที่ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก ที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาได้ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพทางการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

จากรายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (โรงเรียน เทศบาลวารินวิชาชาติ. 2544 ; อ้างอิงจาก www.thailearn.net/schoolreform/I_aub.pdf) หลังจากเข้าร่วมโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2543 ถึงเดือนตุลาคม 2544 โดยดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควบคู่กับการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลจากการเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนคือ

1. ผู้บริหารและครูเข้าใจระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยระยะแรกครูคิดว่าเป็นเรื่องยากและเป็นเรื่องใหม่ แต่พอเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพแล้วทำให้ครูทราบว่าการประกันคุณภาพเป็นเรื่องที่เราทำอยู่แล้วแต่ไม่มีการทำเป็นระบบ

2. ครูและผู้บริหารมีความตระหนักในการที่จะเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ บรรยายภาคภายในโรงเรียน ครูแต่ละคนจะพูดคุยกันเรื่องประกันคุณภาพจากโรงเรียนอื่นๆ หรือแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับโรงเรียนของเรา

3. โรงเรียนมีระบบการทำงานเป็นทีม สามารถกระจายการทำงาน มีการจัดสร้างทีมงานเพื่อการประกันคุณภาพ ครูมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น มีการประชุมกลุ่มใหญ่ทั้งโรงเรียนและประชุมกลุ่มย่อย เพื่อศึกษาและมอบหมายงาน

3. ระบบการบริหารงานในโรงเรียนมีรูปแบบที่ชัดเจน แต่ละฝ่ายมีการรับผิดชอบงานภาระงานที่ชัดเจนและทำงานได้อย่างอิสระ

5. มีการนิเทศและการกำกับติดตามงานเป็นระยะจากผู้บริหารโรงเรียนเองหรือหัวหน้างานหรือประธานมาตรฐานต่างๆ โดยจะมีการประชุมรายงานผลความคืบหน้าของการทำงานและประชุมทำความเข้าใจในการทำงาน จะมีการประชุมหัวหน้างานหรือประธานมาตรฐานต่างๆ เฉลี่ยเดือนละ 2 – 3 ครั้ง และมีการประชุมกลุ่มย่อยอาทิตย์ละครั้ง

6. โรงเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นระบบ ครูมีการจัดเก็บข้อมูลแหล่งตรวจสอบที่ชัดเจนเป็นปัจจุบัน มีการดำเนินงานตามธรรมนูญสถานศึกษา แผนงานของโรงเรียน

7. ครูสามารถสร้างกรอบการประเมินเครื่องมือการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลที่มีอยู่เดิมและข้อมูลใหม่ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้

8. ครูสามารถทราบข้อบกพร่องในการทำงาน ซึ่งได้จากข้อมูลที่เชื่อถือได้

9. โรงเรียนมีรูปแบบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมของตนเอง โดยได้วิเคราะห์ข้อบกพร่องในการดำเนินการ เช่น ระยะเวลา การจัดสรรทรัพยากร การแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบงาน ซึ่งทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้เข้าใจว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน

จากเหตุผลดังกล่าว จำเป็นที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสามารถตรวจสอบได้โดยการประเมินคุณภาพภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอกจากองค์กรมหาชน

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 16 -20) ได้กำหนดแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) สำหรับในขั้นตอนนี้
สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยพัฒนาบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยวิธีการหลากหลายในการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการประชุมชี้แจง การพาไปศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา และทำการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการนี้มีหน้าที่คอยประสานงาน กำกับดูแล ติดตาม ช่วยเหลือและสนับสนุนในการพัฒนาสามารถดำเนินการไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องนอกเหนือจากการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการแล้ว

1.3 วางแผนและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา ทั้งข้อมูลในเชิงกายภาพ ได้แก่ ข้อมูลจำนวนอาคารสถานที่ ข้อมูลจำนวนบุคลากร เป็นต้น และข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น ซึ่งจะนำมาใช้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอีกด้วย

1.4 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยทำการสำรวจความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา และทำการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งศักยภาพของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา แล้วจึงร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย และกำหนดภารกิจของสถานศึกษา หรือ

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ฯลฯ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในระยะสั้น ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ลงนาม และรับรองแผนการดำเนินการที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

1.6 ดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนที่วางเอาไว้ เพื่อพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ กิจกรรมตามหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยผู้บริหารและบุคลากรภายในสถานศึกษาต้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและโครงการให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน (Quality Audit School Improvement) สำหรับในขั้นตอนนี้สถานศึกษาควรดำเนินการใน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบภายใน เป็นกระบวนการที่ให้สถานศึกษาทำการตรวจสอบ หรือประเมินการทำงานของสถานศึกษาเอง โดยครอบคลุมเป้าหมาย จุดเน้น และภารกิจงานทั้งหมดตามที่วางแผนเอาไว้ โดยวิธีการที่นิยมใช้ในการตรวจสอบภายในของสถานศึกษาคือ การประเมินตนเอง

2.2 การตรวจสอบภายนอก เป็นกระบวนการตรวจสอบและการสนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เป็นการตรวจสอบการดำเนินการภายในสถานศึกษาจากมุมมองของบุคคลภายนอกสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารระดับเหนือกว่าสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์ จังหวัด/อำเภอ ชุมชน และผู้ปกครอง เป็นต้น โดยวิธีการที่นิยมใช้ในการตรวจสอบภายนอก คือการนิเทศ 100 % ซึ่งหลังจากมีการนิเทศจากบุคคลภายในสถานศึกษาแล้ว สถานศึกษาจึงนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข และรับการช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีกด้วย

หลังจากที่สถานศึกษาทำการตรวจสอบภายในและตรวจสอบภายนอกแล้ว สถานศึกษาต้องทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์แล้วสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในลักษณะของรายงานประจำปี เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องนำผลการดำเนินงานที่ได้ไปใช้ในการวางแผน/กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพในปีการศึกษาต่อไป หรือนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนงาน/โครงการนั้น ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

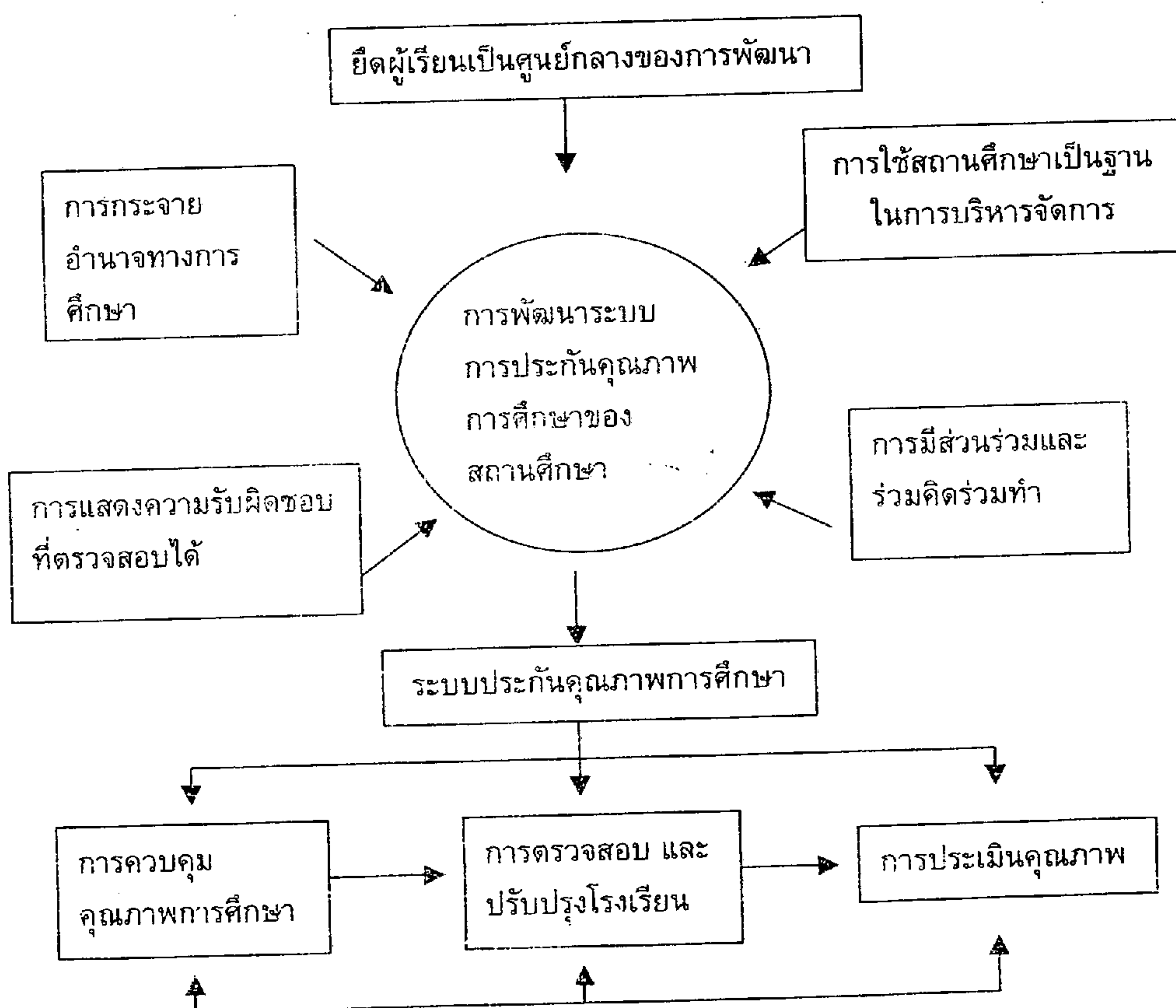
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) สำหรับในขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการของระดับกรม จังหวัด และอำเภอ ร่วมกันประเมินคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดตามกรอบมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ เพื่อทำการรับรองและจัดระดับคุณภาพของสถานศึกษา และติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวมของประเทศ จังหวัด และอำเภอ

แนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากระบบกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา
2. การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน
3. การประเมินคุณภาพ

สถานศึกษาสามารถดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

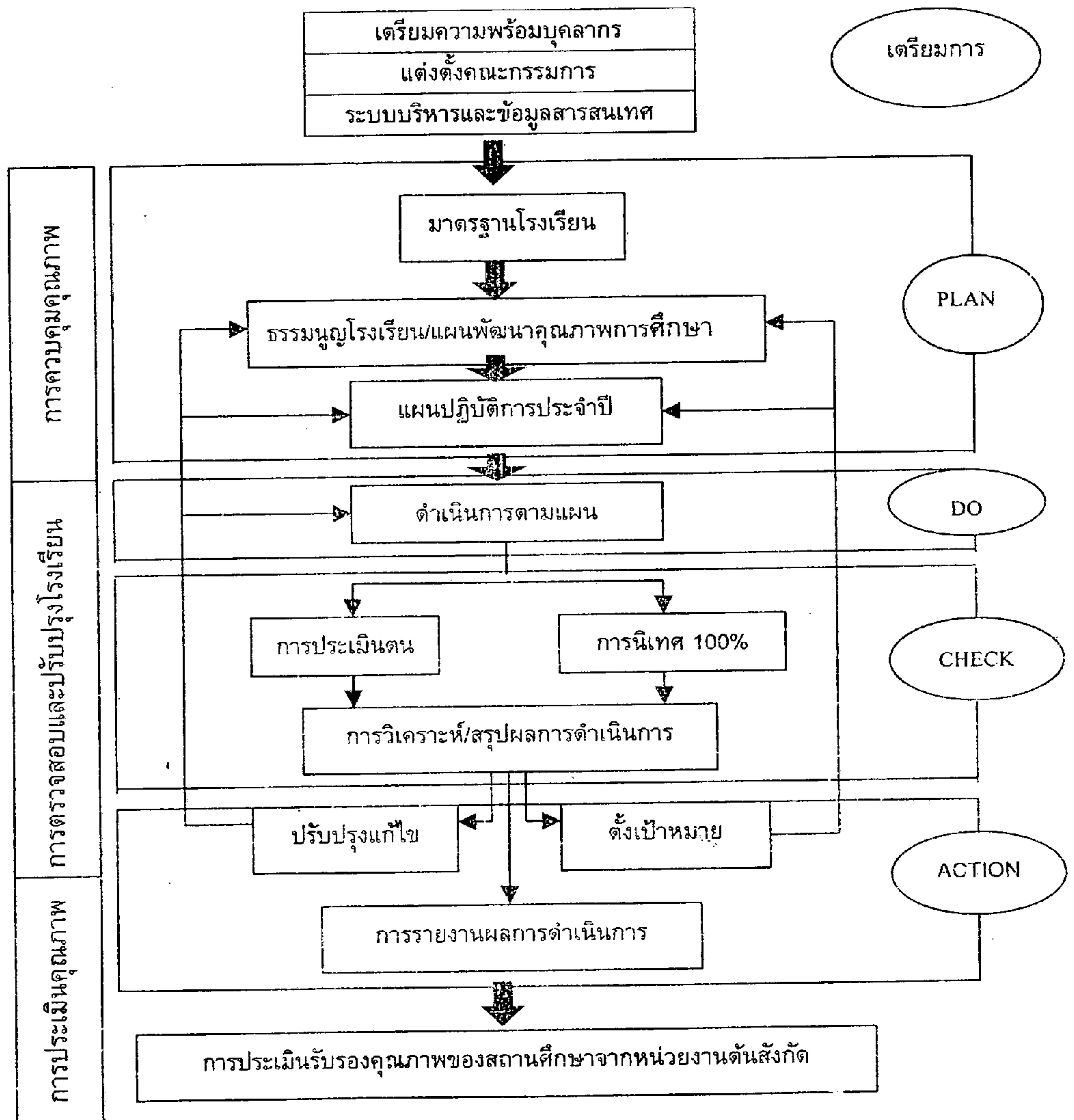

ภาพประกอบ 2 รูปแบบแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ที่มา : ธเนศ ขำเกิด (2543) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หน้า 183 - 184

จากขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับกระบวนการบริหารของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 12-21) จึงพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร โดยคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริมสนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ วงจรการบริหารงาน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Action) โดยนำเสนอได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร

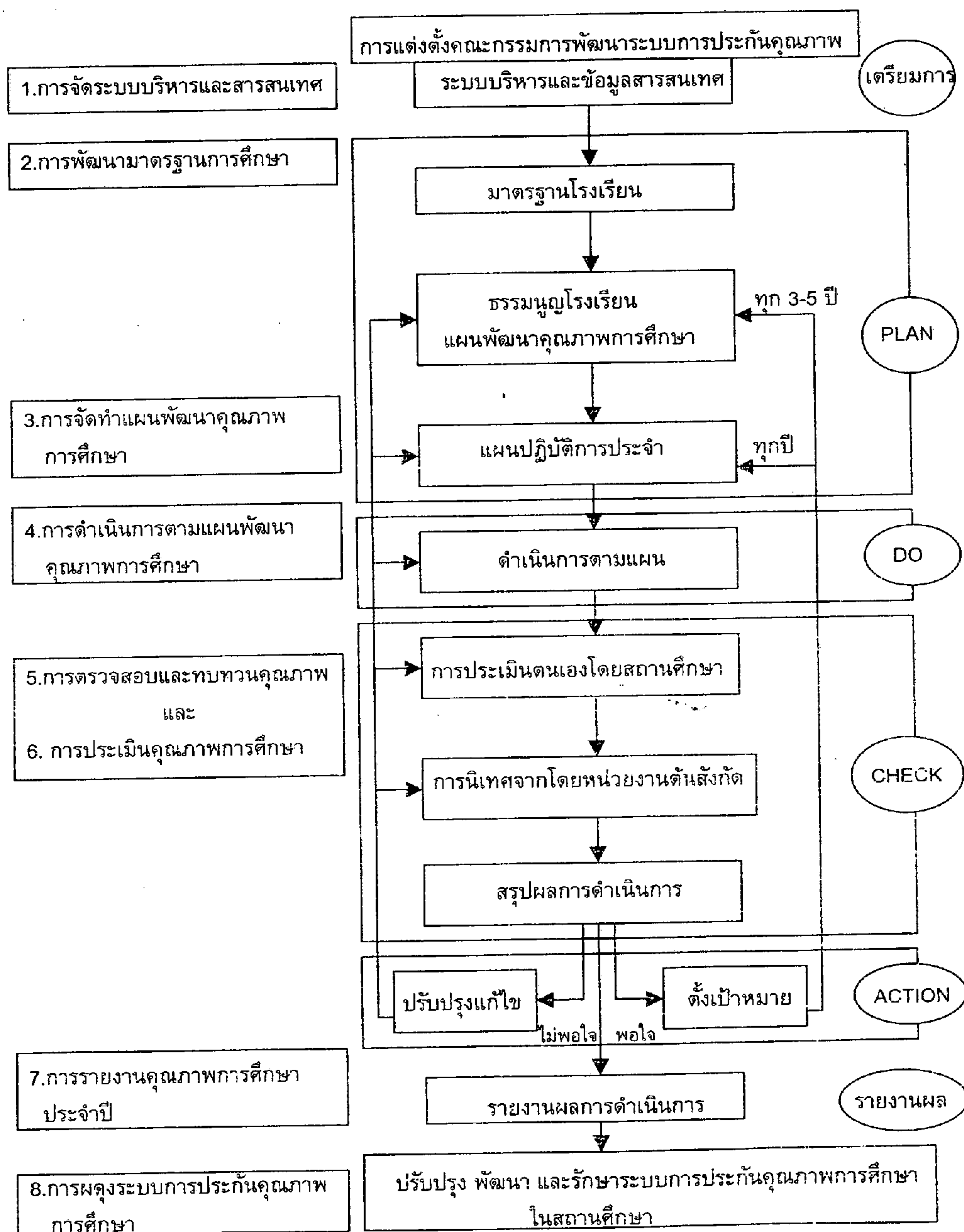
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546) รายงานวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หน้า 20

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 47 วรรคสอง ได้บัญญัติให้มีการกำหนดระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยต้องกำหนดเป็นกฎกระทรวง ศึกษาธิการ ดังนั้นเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการเรื่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นเอกภาพในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการจึงมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ มีสาระสำคัญโดยสรุป 8 ประการคือ

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทำหน้าที่กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการ กำกับ ติดตามให้ความเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน เสนอแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งการให้มีระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชาการ ผลการวิจัย ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ มีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ กำหนดบทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง ผลการตรวจสอบนำไปปรับปรุง คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา โดยจัดให้ผู้เรียนทุกคนทุกระดับช่วงชั้นของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายในแผนและผลการประเมินตามข้อ (6) เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดทำการ ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา นอกจากนี้ให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดหรือเขตพื้นที่การศึกษาทำการ ตรวจสอบทบทวนคุณภาพ สถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการแล้ว จะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ ดังแผนภาพเปรียบเทียบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ
 ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546) รายงานวิจัยปฏิบัติการ
 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หน้า 23

อุทัยวรรณ พงศ์อร่าม (2542 : 21-27) ให้แนวคิดว่าการนำระบบการประกันคุณภาพเข้าสู่โรงเรียน ควรใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสร้างแรงจูงใจช่วยเหลือสนับสนุนระดับรองให้บุคลากรในโรงเรียนตระหนักถึงความจำเป็นที่จะมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อโรงเรียนได้มีการพัฒนาไปได้ในระดับหนึ่ง จึงให้มีองค์กรภายนอกทำหน้าที่ประเมิน เพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ อันจะนำไปสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นในการดำเนินงานจึงควรดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการ มีกิจกรรมสำคัญตามลำดับ ดังนี้

1.1 พัฒนาบุคลากร

1.1.1 สร้างจิตสำนึกในการทำงาน ให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มีความรักงาน มีความสนุกสนานในการทำงานให้เห็นว่างานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

1.1.2 พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยว และอดทนที่จะไปสู่เป้าหมายให้คิดอย่างก้าวหน้า คิดอย่างมีอนาคต และมองการณ์ไกล

1.1.3 พัฒนาด้านความรู้โดยการให้ร่วมสัมมนา เข้ารับการฝึกอบรม

1.2 พัฒนาการทำงาน

1.2.1 โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน

1.2.2 ให้มีการทำงานเป็นทีม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2.3 ให้มีระบบการประเมินตนเอง

1.3 สร้างความตระหนัก ให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ใช้บริการผลผลิต (นักเรียน) ของโรงเรียนให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ผู้แทนนักเรียน

ระยะที่ 2 การดำเนินการเพื่อการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีกิจกรรมสำคัญตามลำดับ ดังนี้

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา

2.1.1 คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน พิจารณาจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการปรับมาจากมาตรฐานของกรมสามัญศึกษา และกำหนดตัวบ่งชี้การวัดคุณภาพ

2.1.2 นำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และตัวบ่งชี้การวัดคุณภาพการศึกษา ให้บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน ได้แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุง

2.1.3 จัดทำรายงานการสร้างมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และตัวบ่งชี้การวัดคุณภาพ

2.1.4 จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของโรงเรียน

ข้อมูลด้านปัจจัย เป็นข้อมูลเกี่ยวกับครู ผู้บริหาร หลักสูตร ทรัพยากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อม

ข้อมูลด้านกระบวนการ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับทางการบริหารและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

ข้อมูลด้านผลผลิต เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

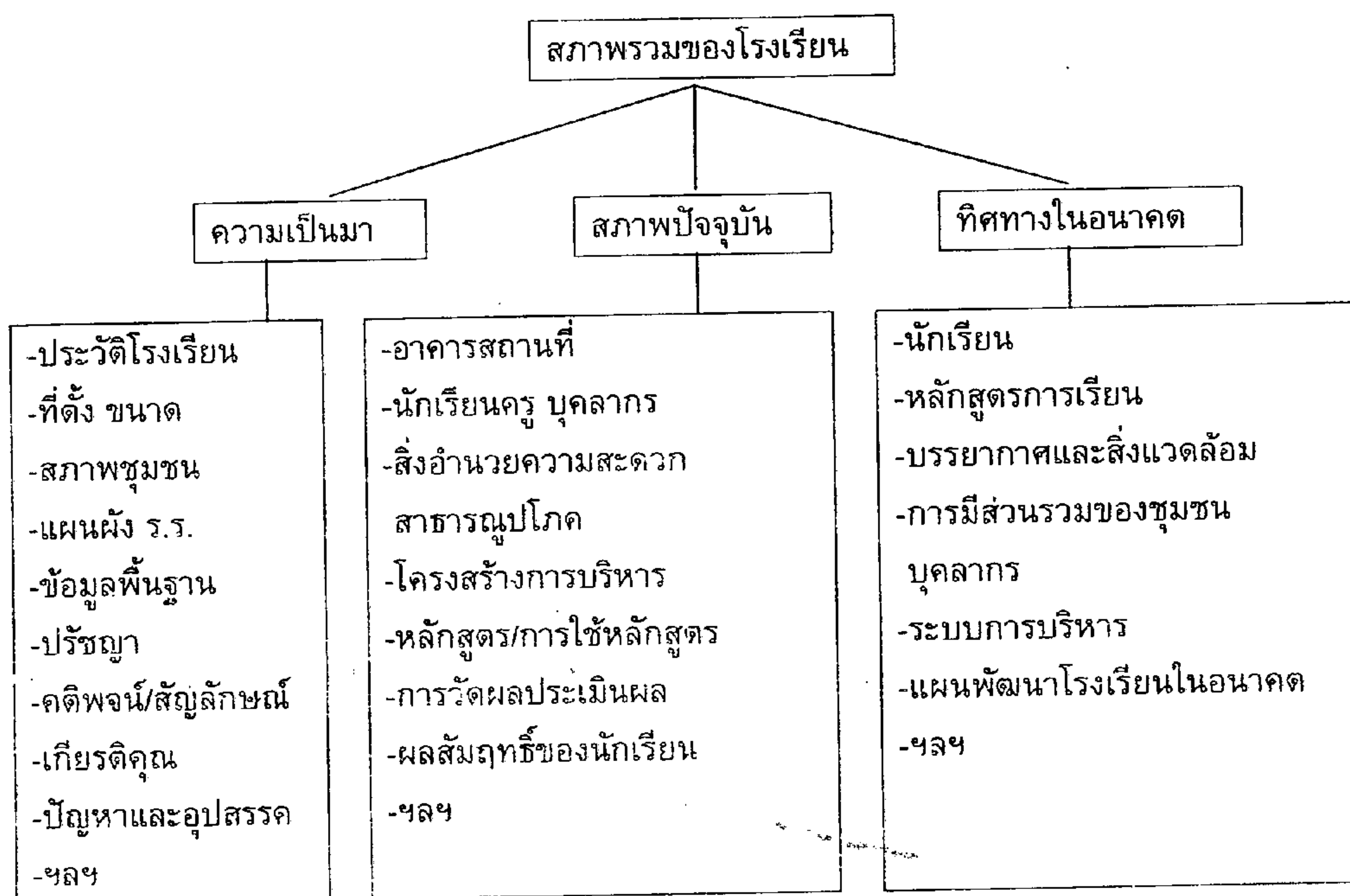
2.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

2.2.1 พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนากระตุนใจ ให้ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เน้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีความคิดริเริ่มเพื่อสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

2.2.2 มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่า การปรับปรุงคุณภาพ จะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคน

2.2.3 จัดทำธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งมีสาระดังนี้

1) ภาพรวมของโรงเรียน ให้นำเสนอข้อมูลแสดงถึงสภาพรวมของโรงเรียนเกี่ยวกับความเป็นมา สภาพปัจจุบันและทิศทางในอนาคตของโรงเรียน ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แผนผังการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

ที่มา : อุทัยวรรณ พงศ์อร่าม (2542) การวัดผลการศึกษา หน้า 21 - 27

2) เป้าหมายของโรงเรียน คือกำหนดสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจะเกิดขึ้น หรือจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยควรกำหนดให้ครอบคลุมด้านต่างๆ เช่น ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการกำกับตรวจสอบ และรายงาน

3) จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน คือนำเสนอจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งผ่านการจัดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับศักยภาพของโรงเรียน เป้าหมายของโรงเรียน และความต้องการของชุมชน

4) บทบาทและหน้าที่ ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กำหนด บทบาทและหน้าที่ ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู/อาจารย์ ผู้ปกครองและชุมชน

5) แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน กำหนดบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

6) แผนงบประมาณ กำหนดแผนด้านการเงินทั้งหมดของโรงเรียนทั้งรายรับ รายจ่าย โดยระบุแหล่งที่มาของรายได้และรายการค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมในแต่ละปีตามแผนการพัฒนาโรงเรียน

7) การกำกับ ตรวจสอบและรายงาน กำหนดขั้นตอน วิธีการ เวลา และผลการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามแผนการพัฒนาโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ก. การกำกับติดตาม ตามเป้าหมายและจุดเน้น

ข. การตรวจสอบคุณภาพภายใน หรือการประเมินตนเองของโรงเรียนและตรวจสอบคุณภาพ หรือการประเมินโดยบุคลากรภายนอกโรงเรียน

ค. การรายงานแจ้งผลสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และการวางแผนพัฒนา

2.3 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสื่อการเรียนการสอน

2.4 ดำเนินการบริหารคุณภาพ โดยมุ่งเน้นผลผลิต (นักเรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนี้

2.4.1 มีกระบวนการบริหาร ระบบคุณภาพเป็น 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายและนโยบายโรงเรียน

ขั้นที่ 2 การจัดองค์การบริหารคุณภาพ

ขั้นที่ 3 การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา

ขั้นที่ 4 การดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 5 นิเทศติดตามผล

ขั้นที่ 6 ประเมินผลและรายงาน

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงและพัฒนางาน

2.4.2 การมีการควบคุมคุณภาพ และประเมินผลตนเองในทุก ๆ กิจกรรมของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) PDCA ของเดมมิง

2.4.3 มีการทำงานเป็นมาตรฐาน โดยควบคุมกระบวนการตามเอกสารคู่มือ 3 ระดับที่จัดทำขึ้นคือ

- 1) คู่มือนโยบาย
- 2) คู่มือขั้นตอนการทำงาน/แนวปฏิบัติ/วิธีการ
- 3) คู่มือทำงาน/แผนการสอน

2.4.4 ต้องให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม

2.4.5 มีการทำงานเป็นทีมในทุกระบบเน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงและสร้างขวัญกำลังใจและทัศนคติที่ดี

2.5 พัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน

2.6 ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชนที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ระยะที่ 3 การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.1 การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน

โรงเรียนต้องดำเนินการตรวจสอบคุณภาพภายในโรงเรียน ในด้านคุณภาพโรงเรียน และคุณภาพการสอน แล้วนำผลการตรวจสอบมาดำเนินการพัฒนา และปรับปรุงให้ได้คุณภาพมาตรฐานที่กำหนด โดยดำเนินการดังนี้

3.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์ ผู้แทนชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน

3.1.2 จัดทำคู่มือตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน

3.1.2 ประเมินความก้าวหน้าในเรื่องคุณภาพของโรงเรียน และคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

3.1.4 จัดทำรายงานประเมินคุณภาพส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน

3.1.5 นำผลประเมิน และการตรวจสอบมาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้คุณภาพมาตรฐานที่กำหนด

3.2 การติดตามและตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียนจากหน่วยงานภายนอก

3.2.1 โรงเรียนควรมีการเตรียมการ เพื่อรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพภายในโรงเรียน

3.2.2 นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพไปพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน

3.2.3 ประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

ระยะที่ 4 การทบทวนคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน

ภายหลังการตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียนจากคณะกรรมการการตรวจสอบภายใน หรือภายนอกโรงเรียนแล้ว โรงเรียนควรทำการทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ จากการทบทวนคุณภาพการศึกษาไปพัฒนาโรงเรียนต่อไป

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 :150 -151) ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกระบวนการดำเนินงานใช้แนวทางของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดให้มีนักวิจัย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับกรม ระดับจังหวัด/อำเภอ และระดับโรงเรียน ประชากรของงานวิจัยในครั้งนี้คือ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2544 ที่ได้มาโดยการคัดเลือก จำนวน 36 โรงเรียน จาก 12 จังหวัด 12 เขตการศึกษา เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก จังหวัดละ 3 โรงเรียน คณะวิจัยทุกระดับมีบทบาทร่วมคิดร่วมทำในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมหลักร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แบ่งหลักการของการประกันคุณภาพไว้ด้วย ซึ่งได้แก่ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบและพันธภาระ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรและการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จระดับโรงเรียน ได้แก่

1. บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นของการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ
3. มีการจัดธรรมเนียมโรงเรียนหรือแผนพัฒนาคุณภาพและแผนปฏิบัติการที่เน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวปฏิรูปการศึกษา
4. มีการปฏิบัติตามแผน
5. มีระบบนิเทศภายในโรงเรียน
6. มีการพัฒนาระบบประเมินตนเอง
7. นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมาย
8. บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน
9. มีระบบการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

สภาพหลังการดำเนินการของโรงเรียนดีกว่าสภาพก่อนการดำเนินการในทุกตัวชี้วัด สภาพความสำเร็จ กล่าวคือ โรงเรียนจัดการอบรมบุคลากรทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงเพิ่มเติมจากที่จังหวัดจัดให้โดยใช้วิธีการหลากหลาย มีความพยายามในการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยจัดแบ่ง

เป็นประเภทเพื่อใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ บางโรงเรียนกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน แผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมีลักษณะเป็นแผนยุทธศาสตร์มากขึ้นทั้งในเชิงกระบวนการและเนื้อหา เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำ บางโรงเรียนจัดทำคู่มือการบริหารและการปฏิบัติงานโครงการให้ครูทุกคนใช้ มีการพัฒนาระบบการนิเทศภายในร่วมกับศึกษานิเทศน์ บางโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการนิเทศ มีการบันทึกผลการนิเทศด้วยตนเองและผู้อื่น นำมาจัดเป็นระบบสารสนเทศ และนำผลไปใช้พัฒนางานให้มีคุณภาพ มีการแต่งตั้งคณะผู้รับผิดชอบงานประเมินตนเอง ทุกโรงเรียนนำข้อมูลการประเมินตนเองของแต่ละภาคเรียนมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาและทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

กลวิธีในการดำเนินงานของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ บางแห่งอาจใช้แนวทางตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย หรือบางแห่งอาจยึดกรอบการดำเนินงานที่เป็นวงจรการพัฒนาคุณภาพของเดมมิง คือ PDCA ไม่ว่าโรงเรียนจะใช้รูปแบบใดก็ตาม กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการและผลงานของโรงเรียนที่ปรากฏได้สะท้อนถึงหลักการของระบบประกันคุณภาพค่อนข้างชัดเจนใน 4 กิจกรรม คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนปฏิบัติการประจำปี และการดำเนินงานตามแผนและการติดตามผล

จากแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในที่กล่าวแล้วในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยบุคลากรภายในของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินจากภายนอก ซึ่งแนวทางการดำเนินงานควรใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ควรมีการสร้างแรงจูงใจช่วยเหลือสนับสนุน ปรึกษาปรึกษาให้บุคลากรในโรงเรียนตระหนักถึงความจำเป็นที่จะมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเตรียมการเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพ มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้การวัดคุณภาพการศึกษา และดำเนินการเพื่อพัฒนาให้โรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนรวมทั้งการทบทวนคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน โดยสามารถสรุปได้ว่า หลักการสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คือ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล ซึ่งตรงกับรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา ของสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 :150 -151) ที่ได้กล่าวถึงกลวิธีในการดำเนินงานของโรงเรียนว่ากิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการและผลงานของโรงเรียนที่ปรากฏได้สะท้อนถึงหลักการของระบบประกันคุณภาพค่อนข้างชัดเจนคือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบในการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามใน 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 การพัฒนาบุคลากร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 22 - 24) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในว่าควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ปัญหาสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายในก็คือการบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ และเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ นอกจากนั้น บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดยอาจดำเนินการดังนี้

ก. การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศ คนละทาง และไม่มีทัศนคติที่ดี การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็น่าจะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อนโดยรูปแบบที่ควรใช้ได้แก่

(1) สถานศึกษามีบุคคลแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงและศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

(2) ในกรณีที่มีการมอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ ดังกรณีตัวอย่างของสถานศึกษานำร่อง ซึ่งพบว่าการใช้ยุทธวิธีปลุกจิตสำนึกด้วยการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรทุกคนรับทราบพร้อมกันได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เกิดการตื่นตัวและลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

(3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึง และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

ข. การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

บุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจวิธีการประกันคุณภาพภายในค่อนข้างน้อย และไม่รู้ว่าจะดำเนินการอย่างไรในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งยังขาดทักษะในการประเมินตนเอง จึงควรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้ โดยรูปแบบที่ควรใช้คือ

(1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถจะเป็นแกนนำได้ ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

(2) ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงแรก เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ แล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ

ช่วงที่ 2 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมินการสร้างเครื่องมือการประเมิน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่ 3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงาน และมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2539 : 10 – 11) ได้กล่าวถึงแนวทางในการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา จะต้องใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสร้างแรงจูงใจ ช่วยเหลือสนับสนุน ปรึกษาหารือกับบุคลากรในสถานศึกษา ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินงานระยะแรก ควรดำเนินงานดังนี้

1) การพัฒนาบุคลากร

ก. สร้างจิตสำนึกในการทำงานให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มีความรักงาน มีความสนุกสนานในการทำงาน ให้เห็นงานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

ข. พัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยว และอดทนที่จะไปสู่เป้าหมาย ให้คิดอย่างก้าวหน้า คิดอย่างมีอนาคตและมองการณ์ไกล

ค. พัฒนาด้านความรู้ โดยการให้เข้าร่วมสัมมนาเข้ารับการฝึกอบรมและการใช้คู่มือ แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานต่างๆในการปฏิบัติงาน

2) พัฒนาการทำงาน

ก. ให้โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน

ข. ให้มีการทำงานเป็นทีม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันแก้ปัญหา จริงใจและยอมรับซึ่งกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องปราศจากความพึงพอใจ

ค. ให้มีการทำงานเป็นมาตรฐาน ทั้งผลผลิตและกระบวนการทำงาน

ง. ให้มีระบบการประเมินตนเอง

3) จัดให้มีระบบการประเมินตนเอง และรายงานความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้อ ด้านการสอน และด้านการควบคุมคุณภาพ ในแต่ละปีการศึกษา โดยโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน หรือให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน เช่น กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบกลุ่มโรงเรียน

4) สร้างมาตรการจูงใจ โดยประสานงานกับ กค. และกรมที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ประกาศเกียรติคุณ การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง การสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 32 - 33) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษาว่า คณะครูและบุคลากร

ทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการเตรียมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งบทบาทในการพัฒนาตนเองของบุคลากรควรปฏิบัติ ดังนี้

(1) ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญและจำเป็น ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

(2) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยอาจได้รับความรู้จากวิทยากรจากภายนอกสถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา

(3) ร่วมกับผู้บริหารเตรียมการวางแผนและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ ของสถานศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกอีกด้วย

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง (2543 :117 – 23) ได้พัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมพัฒนาบุคลากรเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ ดังนี้

1) มีการสำรวจข้อมูลทั้งหมดว่า บุคลากรแต่ละประเภทยังมีจุดอ่อนที่จะต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องใด สมรรถภาพใด รวมทั้งเรื่องใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ เรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา วิธีการกำหนดสาระของหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

2) พัฒนาบุคลากรเฉพาะกลุ่ม เฉพาะเรื่องหรือสมรรถภาพที่สำรวจแล้วว่าเป็นจุดที่ต้องได้รับการพัฒนา

3) ให้บุคลากรที่มาประชุม อบรมกลับไปปฏิบัติหน้าที่

4) นำผลการปฏิบัติงานมาเป็นประเด็นในการสัมมนาบุคลากร

5) ส่งเสริมบทบาทของชมรมวิชาการ/เครือข่าย

6) จัดให้มีระบบสะสมประสบการณ์เพื่อพัฒนาวิชาชีพ และการประเมินผลเพื่อขอรับใบประกอบวิชาชีพ

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 :150 -151) ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติ พบว่า กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร คือโรงเรียนจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรเพิ่มเติมจากที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจัดให้ โดยพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย วิธีการพัฒนาใช้วิธีการหลากหลาย เช่น จัดประชุมขึ้นในโรงเรียนในลักษณะของการอบรม การสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ หรือส่งบุคลากรไปอบรมตามที่สถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น หรือจัดศูนย์ความรู้เพื่อให้บริการแก่ครูและบุคคลทั่วไป เป็นต้น

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึงการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรในการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยการจัดบุคลากรแกนนำเพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ จัดประชุมโดยการอบรม และสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพ จัดหาวิทยากรมืออาชีพมาช่วยโน้มน้าวและปลูกจิตสำนึกโดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม พัฒนาความรู้และทักษะโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือส่งบุคลากรไปอบรมตามที่สถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น และศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศ

ข้อมูลและสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการของการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะการวางแผนการศึกษาและการกำหนดนโยบายต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพมีความละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ และทันสมัยจะช่วยให้การวางแผนการบริหารจัดการและการตัดสินใจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 29 - 37) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลพื้นฐานและระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานไว้ ดังนี้

การจัดทำข้อมูลพื้นฐานและระบบสารสนเทศ ทุกหน่วยงานต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในหน่วยงานของตน ข้อมูลระดับโรงเรียนถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดและจัดเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลระดับหน่วยงานเหนือโรงเรียนถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่โรงเรียนควรมีดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลนักเรียนรายคนและภาพรวมของนักเรียนทั้งกลุ่ม

ก. ข้อมูลนักเรียนรายคนประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลด้านการเรียน ในปัจจุบันข้อมูลที่โรงเรียนส่วนใหญ่เก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ส่วนข้อมูลด้านการเรียนมีการจัดทำน้อยมาก ทั้งๆที่ข้อมูลส่วนนี้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนได้มากกว่า ข้อมูลด้าน

การเรียนรู้ที่ควรมี ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์รายวิชา จุดเด่น ความสามารถพิเศษ ปัญหาการเรียน และระดับความร้ายแรงของปัญหา การได้รับความช่วยเหลือ ความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละระยะ พัฒนาการด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย เป็นต้น

ข. ข้อมูลภาพรวมของนักเรียนรายห้อง รายชั้นเรียน ทั้งโรงเรียนเป็นข้อมูลในลักษณะเดียวกันกับข้อมูลนักเรียนรายคน โรงเรียนควรจัดทำขึ้นเพื่อให้เห็นภาพรวมของนักเรียนกลุ่มต่างๆตามแต่โรงเรียนจะจัดจำแนก

2) ข้อมูลครูรายคนและภาพรวมของครูทั้งกลุ่ม

ก. ข้อมูลครูรายคน ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และข้อมูลคุณลักษณะหรือเชิงคุณภาพของครูที่จะมีผลต่อการเรียนการสอน ข้อมูลในส่วนหลังนี้ ได้แก่ ความสามารถในการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การผลิตและการใช้สื่อ การวัดประเมินผล การเรียน ความสามารถพิเศษ/จุดเด่น ที่จะเป็นครูต้นแบบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จุดอ่อน/ความต้องการความช่วยเหลือในด้านใดๆ เป็นต้น

ข. ข้อมูลครูในภาพรวม เป็นข้อมูลต่างๆในลักษณะเดียวกันกับข้อมูลครูรายคน แต่เป็นภาพรวมรายชั้น รายกลุ่ม ตามแต่โรงเรียนจะจัดจำแนก

3) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ก. จำแนกเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและข้อมูลด้านการบริหารจัดการ เช่น การพัฒนาบุคลากร การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวก (จัดหาและบริการ) การพัฒนาอาคารสถานที่ ฯลฯ

การวิเคราะห์งานในโรงเรียน การระดมความคิดของบุคลากร จะช่วยให้การกำหนดขอบเขตข้อมูลสารสนเทศที่ควรเก็บในโรงเรียนมีคุณภาพ ประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การเชิญผู้ปกครองบุคคลในชุมชนมาเที่ยวชมโรงเรียนแล้วให้ความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ก็เป็นวิธีการที่ดีอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนได้ข้อมูลจากผู้รับบริการโดยตรง และยังทำให้โรงเรียนได้ทราบภาพพจน์ของโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครอง/ชุมชนด้วย อันจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดทำข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนในลักษณะที่ใช้ข้อมูลสองทิศทาง

โรงเรียนควรพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลที่สามารถนำไปสู่การสรุปเป็นข้อมูลภาพรวม (รายห้องเรียน รายชั้น รวมทั้งโรงเรียน) เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเวลาในการเก็บข้อมูลหรือต้องทำงานซ้ำซ้อน และควรจัดแสดงข้อมูลประจำโรงเรียนให้เป็นที่น่าสนใจง่าย ๆ ต่อบุคคลทั่วไป ที่มาเยี่ยมชั้นเรียนและโรงเรียน เช่น การจัดทำโปรไฟล์นักเรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่มย่อยของห้องนั้นๆ รายวิชา เป็นต้น ดัดไว้ในชั้นเรียน รวมทั้งการจัดทำโปรไฟล์ภาพรวมของโรงเรียนแสดงไว้ในที่ที่ทุกคนจะเห็นได้ง่าย นอกจากนี้ควรมีข้อมูลสรุปข้อมูลการดำเนินงานตามรายมาตรฐานด้วย

สุริยา มะโยธี (2544 : 20 -22) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษา และการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน และการพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพราะข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา จะถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตั้งแต่ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์สารสนเทศมาแสดงคุณภาพหรือความสามารถในปัจจุบันของสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใดสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเพียงใด ซึ่งข้อมูลสารสนเทศนี้เรียกว่า ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ส่วนในระบบการตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาก็จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์สารสนเทศที่แสดงผลสำเร็จ หรือความก้าวหน้าในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในรอบหนึ่งปีว่าสถานศึกษามีคุณภาพหรือความสามารถในการจัดการศึกษาเพียงใด มีจุดแข็ง จุดอ่อนในเรื่องใด จะได้ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้ผลสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษา และธรรมนูญเดียวกันที่จะต้องใช้อุปกรณ์สารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษาที่แสดงว่าสถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานเพียงใด สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษาและธรรมนูญสถานศึกษาหรือไม่ มีกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนเพียงใดและสมควรหรือเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาหรือไม่ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าข้อมูลสารสนเทศเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดทำให้เป็นระบบ ถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน และสามารถเรียกใช้อุปกรณ์สารสนเทศดังกล่าวได้ตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 47 - 49) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดทำระบบสารสนเทศในสถานศึกษาควรพิจารณาจัดเก็บให้สอดคล้องกับภารกิจสถานศึกษาและลักษณะของมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด เป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศควรดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดความต้องการร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่ามีข้อมูลใดบ้างที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษา
- 2) วางแผนการเก็บข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะผู้สอนร่วมกันวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระบุลักษณะของข้อมูล วิธีการ และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่ง

ข้อมูล

3) จัดหาและหรือสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นปัจจุบันของข้อมูล

5) วิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรักษาข้อมูลที่จัดเก็บมา โดยจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ให้ได้สะดวก และนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์

6) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการข้อมูลและสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่อง

ในการจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศโดยทั่วไปมีขั้นตอนการดำเนินงานหลักๆ 5 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศยิ่งขึ้น จึงได้ประมวลคำสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศอย่างสั้นๆ ดังนี้

1) แหล่งข้อมูล ได้แก่

ก. แหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้จากแหล่งที่เกิดของข้อมูลโดยตรง เช่น การแสดงออกของนักเรียน พฤติกรรมของครู ผู้ปกครอง

ข. แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้จากส่วนอื่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ เอกสาร รายงาน เช่น แผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ผลการประเมินหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ ผลงานของนักเรียน รายงานประจำปี รายงานการสำรวจ บัญชีปฏิบัติงานสถานศึกษา บันทึกการประชุม

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลมาแปลงให้อยู่ในรูปแบบที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ ข้อมูลที่เป็นสารสนเทศอยู่แล้วนำมาประมวลผลโดยการจัดหมวดหมู่ การเรียงลำดับ การแจกแจง ข้อมูลที่เป็นนามธรรมต้องอธิบายด้วยความเรียง เช่น ความซื่อสัตย์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ควรให้คำสถิติง่ายและตรงที่สุด เช่น ค่าร้อยละ อัตราส่วน สัดส่วน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่

ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจรายการ แบบประเมิน แบบทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้ต้อง มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการเก็บ และสะดวกต่อการนำไปใช้

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 150 - 151) ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

พบว่า ข้อมูลและสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการของการประกันคุณภาพ ซึ่งรวมถึงการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ จากรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และมีการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการทำแผน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน การนิเทศภายใน รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือกับชุมชน นอกจากนี้บางโรงเรียนกำหนดให้พัฒนาระบบสารสนเทศเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน จึงนับเป็นสัญญาณที่ดีของการบริหารจัดการในโรงเรียนตามหลักการของการประกันคุณภาพ

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลของสถานศึกษาให้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำมาใช้ได้ตามภารกิจของโรงเรียน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล รายห้องเรียนและภาพรวมของนักเรียนทั้งหมดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลด้านการเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์รายวิชา จุดเด่น ความสามารถพิเศษ ปัญหาการเรียน การได้รับความช่วยเหลือ ความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละระยะ รวมถึง การพัฒนาการด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลครูรายบุคคล และในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับความสามารถในการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนและความสามารถพิเศษ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะแสดงถึงความสามารถในปัจจุบันของสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด มีจุดแข็ง จุดอ่อนในเรื่องใด มีคุณภาพมาตรฐานเพียงใด เพื่อการพิจารณาความเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา หรือเป็นข้อมูลในการที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้ผลสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

2.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ธเนศ ขำเกิด (2543 : 183 -184) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เริ่มจากการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นมาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก รวมทั้งการพิจารณาจากสภาพข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน สังคมมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาอาจวางแผนในรูปแบบของธรรมนูญโรงเรียน หรือแผนพัฒนาโรงเรียนก็ได้ แล้วจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

กรมวิชาการ (2539 : 14) ได้ให้แนวคิดว่าการวางแผนจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียด ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
3. กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายให้ชัดเจน และถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 17-28) ให้แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้า เพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนที่สำคัญคือ การกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาดำเนินการ การกำหนดผู้รับผิดชอบ และการกำหนดงบประมาณที่จะใช้

1. การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนควรเริ่มจาก การกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ในการกำหนดเป้าหมายนั้นควรมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย หรือมาตรฐานการศึกษาหลักที่เป็นความต้องการส่วนรวมของสังคม เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะในการทำงาน และมีความรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่น และชุมชน ปัญหาความต้องการ และแนวโน้มการพัฒนา ซึ่งจะเป็นเป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

2. การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญอาจทำได้โดยการตั้งประเด็น เพื่อพิจารณาจากความต้องการของส่วนรวมระดับประเทศ ความจำเป็นเร่งด่วน ความต้องการของท้องถิ่น และสถานศึกษา และศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาเป้าหมายนั้น แล้วให้ค่าน้ำหนัก หรือความสำคัญเป็นคะแนน เพื่อให้สามารถจัดอันดับความสำคัญได้ชัดเจน และตรงตามความเป็นจริง

3. การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรมมาทำให้เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติโดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย

4. การกำหนดระยะเวลา การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่าจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร ต้องเร่งดำเนินการก่อนหรือ

อาจารย์ได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแล จะได้ติดตามงานได้ว่ามีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด

5. การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนอย่างรอบคอบ และให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความพอเพียง และความเหมาะสมระหว่างรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายโดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

6. การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน หรือในกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจนว่าเรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

สุรียา มะโยธี (2544 : 20 -22) ได้สรุปแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและกรมวิชาการ และได้ให้แนวคิดว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น กระบวนการบริหารอันดับแรกที่สถานศึกษาควรดำเนินการคือ การวางแผนการให้หลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ตลอดจนผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งผู้เรียน และการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด ดังนั้น การสร้างความมั่นใจ และความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ก็คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบในการดำเนินการ ดังนี้คือ

1. การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สำหรับแนวทางในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีขั้นตอนคือตั้งคณะทำงานศึกษามาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น วิเคราะห์ศักยภาพความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน หรือผู้มีส่วนได้เสียกับการศึกษา (Stakeholders) และนำมายกร่างกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา จัดทำเพื่อให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หลังจากผ่านความเห็นชอบของทุกคน และเผยแพร่และสร้างความเข้าใจความตระหนัก ความผูกพันที่ทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ทุกคนร่วมกันกำหนด

2. การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ธรรมนูญสถานศึกษา (School Charter) ถือว่าเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษาที่เกิดจากการวางแผนและพันธะสัญญาที่มีร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด ในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา สิ่งที่สถานศึกษาจะต้องตระหนักคือวัตถุประสงค์ของการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ความสำคัญของการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาองค์ประกอบของธรรมนูญสถานศึกษา ขั้นตอนการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา และการนำธรรมนูญสถานศึกษาไปใช้ การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา จะต้องเป็นความพร้อมใจของทุกคนในสถานศึกษาที่จะนำสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน มาเน้นที่การประกันคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของสถานศึกษามาใช้จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา เพราะข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการวางแผนกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดเน้น ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่จะได้มาซึ่งแผนการดำเนินงานรายปีของสถานศึกษาโดยทั่วไปแล้ว การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีจะเป็นการนำเอายุทธศาสตร์ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา ในแต่ละปีการศึกษามาดำเนินการวางแผนเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี อย่างไรก็ตามในแต่ละปีสถานศึกษาอาจจะมีความต้องการจำเป็นที่นอกเหนือไปจากที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา เช่น การปรับเปลี่ยนมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย หรือนโยบายด้านการศึกษาของรัฐ ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หรือความต้องการจำเป็นของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทำให้สถานศึกษาต้องวางแผนการดำเนินงานรายปีอย่างรอบคอบ เพื่อให้แผนปฏิบัติการประจำปีที่มีคุณภาพ

4. การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา คือการสร้างหรือกำหนดแนวปฏิบัติหรือวิธีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมาตรฐานให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติ โดยที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดและตระหนักในคุณค่าความสำคัญของการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้วยความเชื่อที่ว่า "ถ้าทำสิ่งที่ดี สิ่งที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นคุณภาพย่อมเกิดขึ้น" การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษามี 3 ระดับ คือ มาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงานของหมวดงานและ มาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 :150 -151) ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมีลักษณะเป็นแผนยุทธศาสตร์มากขึ้น ทั้งโดยกระบวนการและเนื้อหา กล่าวคือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง กระบวนการทำแผนซึ่งแต่เดิมอยู่พื้นฐานความต้องการ/ความคิดเห็นของผู้บริหารหรือคณะผู้บริหาร เปลี่ยนแปลงมาเป็นการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง ประการสำคัญโรงเรียนทำการวางแผนร่วมกันในระดับจังหวัดแล้ว จึงแยกมาวางแผนเฉพาะโรงเรียน ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างแผนในแนวดิ่งแล้วยังสะท้อนถึงการพึ่งพากันเอง โดยลดการพึ่งพาจากส่วนกลางหรือวิทยากรภายนอกให้น้อยลง

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การเตรียมการเพื่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นมาตรฐานเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก โดยทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทั้งครู บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อพิจารณาสภาพข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาตามความต้องการของชุมชนและสังคม มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จากนั้นจึงจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยนำเอายุทธศาสตร์ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา มาดำเนินการวางแผนเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี และการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2.4 การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล

ธเนศ ขำเกิด (2543 : 183 -184) ได้ให้แนวคิดว่าการดำเนินงานตามแผนประกันคุณภาพการศึกษาเป็นขั้นตอนของการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง โดยยึดหลักที่ว่าเขียนในสิ่งที่จะทำ ทำในสิ่งที่เขียน และมีหลักฐานปรากฏว่าได้ทำแล้ว ระหว่างดำเนินการสถานศึกษาก็นั่งสั่งอำนวยการ

ความสะอาด พัฒนาบุคลากร นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 28 - 29) ได้ให้แนวคิดว่า การดำเนินงานตามแผนเป็นขั้นตอนของการร่วมดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่าง การดำเนินงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็น สำคัญ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะ

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข
- จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพ

- กำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้น และ ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

- ให้การนิเทศ

ในระหว่างปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมาย หรือ แผนที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศ เพื่อ ปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้ การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ แต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากร ไปฝึกอบรม

สุริยา มะโยธี (2544 : 23) ได้สรุปถึงการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมวิชาการไปใช้ในสถานศึกษา และให้แนวคิดว่าสถานศึกษา โดยเฉพาะ ผู้บริหารจะต้องมียุทธศาสตร์ในการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ เพื่อให้การดำเนิน การต่าง ๆ ในสถานศึกษาเป็นไปตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ของสถานศึกษา ดังนี้

1. ทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้าง ความเข้าใจ ความตระหนัก ความรับผิดชอบ และความผูกพันในวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และภารกิจของสถานศึกษา ที่ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนด ตัดสินใจและพร้อมที่จะดำเนินการตามแผนอย่างมีคุณภาพ เพื่อคุณภาพ ของผู้เรียนและสถานศึกษา

2. พัฒนาบุคลากร เป็นการพัฒนาบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ เจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา มีความสามารถในการทำงานร่วมกัน ในระบบปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ทุกคนได้รับการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานของ ตนเอง และทีมงานอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ มีความมั่นใจในความก้าวหน้าและความสำเร็จของ

สถานศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการสนับสนุนของสถานศึกษาที่จะให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข สถานศึกษาจึงควรสำรวจความต้องการจำเป็น และระดมสรรพกำลังในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการกำหนดและดำเนินการตามยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นการสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบที่ตรวจได้ของบุคลากร และทีมงานทุกคน ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนางานให้ได้คุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทุกคนได้เรียนรู้ ได้พัฒนา และมีความสุข ความพึงพอใจในการทำงานและสามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้สำเร็จ

นอกจากนั้นยังได้สรุปแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการและกรมวิชาการเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินผลว่า เป็นการประเมินตนเอง (Self Evaluation) คือ เป็นการประเมินผลการดำเนินงานในรอบปี ตามยุทธศาสตร์ที่สถานศึกษาได้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ในแต่ละปีการศึกษาว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดเน้นที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด โดยมีจุดประสงค์หลักในการประเมิน เพื่อรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบจุดอ่อน จุดแข็ง สำหรับใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานหรือเกิดคุณภาพสูงสุด ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สถานศึกษาจะต้องนำเสนอผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาเป็นรายงานประจำปี (Annual Report) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หรือการประเมินภายในของสถานศึกษา จะทำให้สถานศึกษาทราบถึงผลสำเร็จหรือความก้าวหน้าในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในรอบ 1 ปี ว่าสูงขึ้นหรือประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจุดเริ่มต้นที่ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา (Baseline Data) นอกจากนี้ยังสามารถชี้ให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะธรรมเนียมของสถานศึกษานี้จะเป็นข้อมูล สารสนเทศที่สำคัญของสถานศึกษาในการวางแผนปฏิบัติการในปีต่อไป และใช้ปรับปรุงพัฒนาระบบการดำเนินงานการปฏิบัติงาน และวิธีทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถ

พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด รายงานประจำปีของสถานศึกษาจะใช้เป็นหลักฐานที่สำคัญในการนำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามธรรมเนียมของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้คณะกรรมการประเมินคุณภาพจากภายนอกสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการประเมินจากเขตพื้นที่การศึกษา หรือจากกระทรวงฯ และองค์กรประเมินภายนอก จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องแสดงผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละปีอย่างชัดเจน การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จะเป็นการสร้างความรู้สึกความภาคภูมิใจในความก้าวหน้า หรือความสำเร็จของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมที่ได้ร่วมมือ ร่วมใจและมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจในผลสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละปี และยังเป็นแนวทางให้การพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

กรมวิชาการ (2539 : 15 -16) ได้ให้แนวคิด เกี่ยวกับการตรวจสอบประเมินผลว่า ทำให้รับรู้สถานการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
2. รวบรวมข้อมูล
3. พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
4. การรายงานเสนอผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาด หรือความล้มเหลว

4.1 รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

4.2 รายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29 - 34) ให้แนวคิดว่าการประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึง การดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง การประเมินผลควรประเมินในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ หรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือ มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียน หรือสิ้นปีการศึกษาก็จะต้องมีการ ประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 :150 -151) ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนและการติดตามผล โดยโรงเรียนทุกโรงเรียนได้นำแผนไปใช้ปฏิบัติจริงในระบบงานปกติของโรงเรียน โดยจัดให้มีการติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ มีคณะกรรมการรับผิดชอบงานแต่ละด้าน โดยเฉพาะด้านการนิเทศภายในและการประเมินตนเอง มีคู่มือการบริหารและปฏิบัติงานให้ทุกคนใช้ ทำให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามแผน/โครงการให้สำเร็จลุล่วงมากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีข้อมูลที่บันทึกทั้งโดยตนเอง และผู้อื่นมีการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานที่เป็นหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การแสดงความรับผิดชอบต่องาน/ผลงานในหน้าที่ การสร้างทีม/ทำงานเป็นทีม การสร้างบุคลากรและองค์กรให้เป็นบุคลากรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล หมายถึง การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ ในสถานศึกษาเป็นไปตามแผนการที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย การทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก และพร้อมที่จะดำเนินการตามแผน แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละด้าน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข การดำเนินงานโดยมุ่งเน้นกระบวนการควบคุมคุณภาพ และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมนิเทศ เพื่อปรับปรุงพัฒนางานให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดรวมถึงการประเมินตนเอง และประเมินผลการดำเนินงานในรอบปีว่า บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด เพื่อรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ จุดอ่อน จุดแข็ง ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการวางแผนปฏิบัติการในปีต่อไป เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 65 กิโลเมตรมีพื้นที่ทั้งสิ้น 416.707 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ทั้งประเทศ สภาพทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มริมทะเล มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือแม่น้ำแม่กลอง และมีลำคลองจำนวน 338 คลองเป็นเครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด ทำให้จังหวัดยังคงสภาพของความเป็นสังคมชนบท และร่มรื่นที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ ฯ เขตปกครองประกอบด้วย 3 อำเภอ 5 เทศบาล และ 33 อบต. มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 204,406 คน

โรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 87 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 16 โรงเรียน ขนาดกลาง 39 โรงเรียน และขนาดเล็ก 32 โรงเรียน มีจำนวนผู้บริหารทั้งหมด 121 คน จำนวนครู 1,389 คน โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมาจากผู้ปกครองนักเรียนได้ร่วมกันปรึกษาหารือในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ติดตามดำเนินงานและร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยภาระสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาในปีการศึกษา 2545 คือ

1. พิจารณาปรับปรุงโครงการแผนปฏิบัติการประจำปี
 2. เป็นที่ปรึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดงบประมาณ
 3. ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน เพื่อพัฒนาโรงเรียน
 4. เป็นที่ปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนทุกด้าน
 5. ร่วมมือในการแสวงหาวิทยากร และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- ภารกิจของโรงเรียน
1. ส่งเสริมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น
 2. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และเรียนรู้ร่วมกันกับความต้องการของท้องถิ่น
 3. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและลักษณะที่พึงประสงค์ และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม
 4. ส่งเสริมนักเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิใจในความเป็นไทย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามมีนโยบายมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยจัดทำมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา

เน้นคุณภาพของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 12 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรม
เบื้องต้นของแต่ละศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมอย่าง
ประหยัด คุ่มค่า)

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม สามารถดำรงชีวิตใน
สังคมอย่างมีความสุข และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ ผู้ใหญ่ และครูอาจารย์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเอง และเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้และปฏิบัติตามข้อตกลง ระเบียบ กฎหมาย ใช้เหตุผลใน
การแก้ปัญหาาร่วมกัน และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 5 แสดงความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ตัวบ่งชี้ที่ 6 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์พัฒนาทรัพยากร
ธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึง
ผลกระทบต่อนตนเองและสังคม ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและ
สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยการมีส่วนร่วม อนุรักษ์
พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน อย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ
มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถประเมินค่าความเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณา ข้อดี ข้อเสีย ความถูกต้อง และเหตุผล

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถค้นหาคำตอบ เลือกวิธี มีปฏิภาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างสันติ มีความถูกต้องเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์ และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในทุกกลุ่มประสบการณ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานเขตการศึกษาสมุทรสงครามกำหนด

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถบูรณาการความรู้เดิมและประสบการณ์ เกิดเป็นความรู้ใหม่ และนำไปพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนเห็นคุณค่า ภูมิใจ และสืบสานภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งามของไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจ ภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาใช้ได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ชื่นชมและสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ และมีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และพยายามปรับปรุงตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 3 รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาท และการแต่งกาย

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการการทำงาน รักการทำงาน และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สามารถพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถทำงานเป็นทีม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีทักษะและใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 5 เห็นคุณค่า และชื่นชมต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป

ตัวบ่งชี้ที่ 5 รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษ และสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ไม่เสพ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ หลีกเลียงจากสิ่งเสพติดและ

สิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยที่ดี ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความชื่นชม และร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

จากนโยบาย และเป้าหมายของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการในปีที่ผ่านมา สรุปเป็นจุดเน้นในการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (กลุ่มอายุ 4 – 5 ปี) โดยการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้พื้นที่

ที่มีความพร้อมรับไปดำเนินการ ส่วนในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อมให้ร่วมดำเนินการโดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1.1 ถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัวที่มีความพร้อม

1.2 ร่วมกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนอื่น จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม

2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 ถึงย่างเข้าปีที่ 16 ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาคในรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละประเภท โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

2.1 เด็กกลุ่มอายุย่างเข้าปีที่ 7 ถึงย่างเข้าปีที่ 16 ได้เข้าเรียนทุกคน และสามารถเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

2.2 มีรูปแบบการจัดการศึกษา และวิธีการส่งเสริม สนับสนุนที่หลากหลาย เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กด้อยโอกาส

3. ส่งเสริมให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

3.1 นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนารอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

4.1 ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้มีคุณสมบัติ คุณภาพตามมาตรฐานทางวิชาชีพ

4.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจ มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพและได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม

5. เร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา และสำนักงาน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนสนับสนุนความเป็นเลิศตามมาตรฐาน เพื่อเตรียมการรองรับโครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

5.1 สถานศึกษาและหน่วยงานในสังกัดทุกระดับพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ตามระบบประกันคุณภาพภายใน

5.2 พัฒนาระบบเครือข่ายโรงเรียน และบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ

5.3 พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาทั้งในสถานศึกษาและในสำนักงานทุกระดับ ตามภารกิจความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ

5.4 สถานศึกษาและสำนักงานทุกระดับมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนใช้ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ

5.5 ขยายการใช้โทรศัพท์ของสถานศึกษาเพื่อการศึกษาทางไกลและพัฒนา หลักสูตรเทคโนโลยีทางการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับการจัดการเรียนรู้

6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยระดมทรัพยากรการลงทุน และทรัพย์สิน ทั้งจากภาครัฐ บุคคลรอบครัวชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

6.1 ให้สถานศึกษาทุกแห่ง ระดมทรัพย์สิน รายได้ และผลประโยชน์ของสถานศึกษา ของตนรวมทั้งทรัพยากรภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนและสามารถพึ่งตนเองได้

6.2 มีการบริหารทรัพย์สินรายได้ และผลประโยชน์ของสถานศึกษา รวมทั้งทรัพยากร ภาครัฐ และเอกชน เพื่อการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน และสามารถพึ่งตนเองได้

6.3 ให้ใช้แผนเครื่องมือในการบริหารจัดการเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

6.4 จัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การใช้ทรัพยากรของหน่วยงาน ทุกระดับเพื่อความโปร่งใส และเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา

จากการศึกษาวิจัย และทดลองของแมสแลชและคณะ ซึ่งได้ทำการศึกษาบรรดาบุคคลที่ ประกอบวิชาชีพทางด้านการให้บริการ และความช่วยเหลือแก่สาธารณชน รวมทั้งบุคคลในวงการ ศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ว่าบุคคลเหล่านี้มีความรู้สึกอย่างไรต่อตนเองและกับบุคคลที่มารับบริการ หรือความช่วยเหลือ รวมทั้งงานที่ต้องปฏิบัติ จากการศึกษาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าบรรดาบุคคลที่ ต้องทำงานเกี่ยวข้อง และให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นๆอยู่โดยสม่ำเสมอ และเป็นระยะเวลายาวนาน ในบรรยากาศที่ต้องใช้อารมณ์มีแนวโน้มที่ต้องประสบความท้อแท้ จากบรรดางานวิจัยที่ได้กระทำต่อ มาโดยบุคคลอื่นๆอีกได้แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้ว ความท้อแท้จะเกิดขึ้นกับผู้มีอาชีพต่อไปนี้ (กิตติ แสงเทียนฉาย. 2531 : 12)

1. ครู
2. เจ้าหน้าที่ตำรวจ
3. นักสังคมสงเคราะห์
4. พนักงานในสถานบำบัดโรคจิต
5. ทนายความ
6. ผู้ให้คำปรึกษาและแนะแนว
7. ผู้บริหารองค์กร
8. ผู้มีอาชีพด้านการให้บริการสุขภาพ

จะเห็นได้ว่าบรรดาผู้มีอาชีพเหล่านี้ ล้วนแต่จะต้องมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหรือยุ่งเกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ที่ต้องใช้ทั้งร่างกายและอารมณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องประสบกับความท้อแท้อย่างรุนแรงด้วย ดังเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มว่าปริมาณครูที่ลาออกและครูที่มีความบกพร่องทางจิตมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวพบว่ามีส่วนสัมพันธ์กับความท้อแท้ในการประกอบอาชีพนั้น สำหรับครูนั้นหากเกิดความท้อแท้ขึ้น จะทำให้ครูแสดงพฤติกรรมในห้องเรียนผิดไปจากหน้าที่อันแท้จริง และจะเป็นปัญหาที่สำคัญของโรงเรียน

ชาน (พัชรินทร์ ชโลธร. 2541 : 26 ; อ้างอิงจาก Zahn. 1980 : 44) ได้ทำการศึกษาถึงความท้อแท้ที่เกิดขึ้นกับครู และได้กล่าวว่าความท้อแท้จะเกิดขึ้นกับครูที่มีอาชีพเป็นครูในช่วงระหว่างปีที่ 3 นับจากเริ่มทำงาน แต่บางครั้งอาจจะเกิดเร็วกว่านี้หรือช้ากว่านี้ก็ได้ สำหรับบางคนนั้นความท้อแท้ อาจจะเกิดขึ้นอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็น 2 – 3 วัน หรือ 2 – 3 สัปดาห์ แล้วก็จะพ้นจากสภาพเนื่องจากหาทางที่จะจัดการกับมันได้หรือไม่ก็เวลาจะทำให้ผู้ที่ประสบกับความท้อแท้มีความรู้สึกดีขึ้น

ฟร็อดเดนเบอร์เกอร์ (พัชรินทร์ ชโลธร. 2541 : 27 ; อ้างอิงจาก Freudenberg. 1975 : 73 – 82) ได้กล่าวว่าคนบางคนนั้นอาจจะประสบความท้อแท้อยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วหายจากอาการนี้แล้วก็กลับมาเป็นใหม่ ผู้ที่ประสบความท้อแท้จะได้เรียนรู้วิธีการที่จะป้องกันตนเองจากความท้อแท้ และสามารถปฏิบัติงานภายใต้สภาพความตึงเครียดไปได้โดยไม่ต้องประสบกับความท้อแท้ อีก อย่างไรก็ตามความท้อแท้นั้นอาจจะไม่ได้นำไปสู่การขอย้ายหรือเปลี่ยนงาน ผู้ที่ปฏิบัติงานบางคนอาจจะไม่คิดเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่นทั้งๆที่ประสบกับความท้อแท้ อาจจะมีการหาหนทางเพื่อเปลี่ยนแปลงในบางสิ่ง เช่น ขอย้ายเปลี่ยนแผนกทำงาน หรือหางานให้มีตำแหน่งสูงขึ้น ในขณะที่อีกหลาย ๆ คนยังทนทำงานอยู่ที่เดิม และต้องประสบกับความท้อแท้ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

สำหรับครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่ต้องทำงานอยู่กับความคาดหวังของสังคมในยุคของการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งการทำงานรับผิดชอบในงานที่ทำซ้ำ ๆ

กันอยู่อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานานน่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความท้อแท้นี้ เพราะนอกจากงานสอนแล้วยังต้องปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่กันไปด้วย จากการดำเนินงานหรือลักษณะของงานประกันคุณภาพภายในที่มีความซับซ้อน บุคลากรต้องผ่านการอบรม เพื่อพัฒนาคุณภาพและสร้างจิตสำนึกในการทำงาน ต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณภาพ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา กำหนดแนวทางการดำเนินงานในรูปของโครงการ/กิจกรรมที่จะ ทำให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาตัวชี้วัดที่ยังไม่ได้มาตรฐานมาวิเคราะห์ วางแผน กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนให้สูงขึ้นกว่ามาตรฐานเดิม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 16 – 20) จากลักษณะของงานที่มีความซับซ้อน ครูต้องทำงานหนักมากขึ้น ต้องตื่นตัวปฏิบัติงานให้ผ่าน การประเมิน การรับรองมาตรฐาน การรับรองวิชาชีพ รวมทั้งบทบาทของครูต้องเตรียมการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี มีการวิจัยในชั้นเรียน มองหาแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ภาระหนักที่ครูต้องดำเนินการเหล่านี้ ทำให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่โดดเด่น ครูมืออาชีพนั้นต้อง ทุ่มเทความคิด จิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาไปแล้วมีคุณภาพที่พึงประสงค์ (อับดุลลาฮิด เบ็ญฮาวัน. 2545 : 3 – 5) สอดคล้องกับแนวความคิดของ จรูญ มลิินทร์ (2531 : 26) ที่กล่าวว่า ถ้าครูเกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้ใจ แต่ไม่มีเวลาปฏิบัติงานให้ลุล่วงอย่างมี ประสิทธิภาพ ครูจะเกิดความสับสนในหน้าที่ของตน ซึ่งในสภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้การทำงานของ ครูขาดประสิทธิภาพ เกิดความท้อแท้ และไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ อีกทั้งการให้ครูไป ทำงานในหน้าที่อื่นซึ่งไม่ใช้การเรียนการสอนโดยตรง ก็เป็นเหตุให้ต้องทำงานหนัก มี ความรับผิดชอบสูง ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ใจ แม้จะมีใจรักงานแต่ก็ไม่มีเวลาที่จะ ปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปโดยมีประสิทธิภาพได้ อีกทั้งยังเกิดความสับสนในหน้าที่ของตนด้วย (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 ; อ้างอิงจาก ประชุม รอดประเสริฐ. 2528 : 246) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ ครูลาออกจากวิชาชีพกันมากขึ้น

จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทตรสงครามพบว่าครูเข้าร่วมในโครงการ เปลี่ยนเส้นทางชีวิตเกษียณก่อนกำหนด ในปีงบประมาณ 2543 – 2545 เป็นจำนวนถึง 177 คน เมื่อรัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในปีงบประมาณ 2547 พบว่ามีครูแจ้งความจำนงค์ที่จะลาออกจากวิชาชีพอีก 126 คน เมื่อรวมกับปีงบประมาณ 2543 – 2547 แล้วพบว่ามีครูลาออกจากวิชาชีพแล้วถึง 303 คนคิดเป็นร้อยละ 21.8 ของจำนวนครูทั้งหมด ในเขตพื้นที่การศึกษามุทตรสงคราม ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่แสดงให้เห็นถึงความท้อแท้ในงานของครู

5. ความหมายของความท้อแท้ในงาน

แมสแลช (ไฟโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 : 17 ; อ้างอิงจาก Maslach . 1978 : 113) ได้กล่าวว่า ความท้อแท้นั้นเกี่ยวข้องกับการสูญเสียสัมพันธภาพกับผู้อื่น เกิดความอ่อนล้าทางอารมณ์ มีเจตคติที่ไม่ดีต่อบุคคลอื่น ขาดความสนใจหรือความเอาใจใส่กับผู้มารับบริการ ผู้ที่เกิดความท้อแท้นั้นได้รับความกดดันและความเครียดจากงานที่ทำ และไม่สามารถแก้ไขหรือจัดการกับสิ่งนั้นได้ จนในที่สุดก็จะเกิดความท้อแท้ขึ้น

ตามพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster. 1966 : 300) ความท้อแท้ เป็นความอ่อนล้าอันเป็นผลที่เกิดจากการท้อแท้กำลังใจ ในการทำงานสูงเกินกว่าพลังและความเข้มแข็งที่ตนจะกระทำได้ ทำให้เกิดความรู้สึกล้มเหลวในการทำงาน

มัลดารี (บัญชา ศรีหารภ. 2540 :15 ; อ้างอิงจาก Muldary. 1983 : 12) ให้ความเห็นว่าความท้อแท้เป็นขบวนการที่เกี่ยวกับสุขภาพในการประกอบอาชีพ สืบเนื่องมาจากการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพในเรื่องของความเครียดทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ซึ่งต้องให้ความช่วยเหลือ จึงประสบความอ่อนล้าและต้องการที่จะไม่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ เพื่อนร่วมงาน และองค์กร

ฟรอยเดนเบอร์เกอร์ (ไฟโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 : 17 ; อ้างอิงจาก Freudenberg. 1974 : 159 – 160) ได้ให้ความหมายว่า ความท้อแท้เป็นความไม่สมหวัง เบื่อหน่ายต่องานที่ทำมาเป็นเวลานาน เกิดความอ่อนล้าเพราะว่าความต้องการในพลังและความคิดมากเกินไป ซึ่งความท้อแท้นั้นเกิดขึ้นในลักษณะอาการที่แตกต่างกัน ผันแปรไปตามแต่ละบุคคล

มาลีณี พงศ์พานิช (2531 : 21 – 25) ได้แปลหนังสือเรื่อง “ Burn out : The High Cost of High Achievement ” ซึ่งเขียนโดยฟรอยเดนเบอร์เกอร์และเชลสัน ในปีค.ศ. 1980 โดยใช้ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยว่า “จิตสลายราคาของความสำเร็จที่แพงลิบ” ได้ให้ความหมายของความท้อแท้หรือจิตสลายว่าเป็นการทำให้ทรัพยากรทางกายและใจของคนหมดสิ้นลง การทำให้ตนเองสิ้นเรี่ยวแรงด้วยการดิ้นรนไขว่คว้าจนเกินไป เพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่ตนเองหรือค่านิยมของสังคมตั้งความหวังซึ่งไม่อาจเป็นจริงเอาไวได้ หรือคนที่จิตสลายคือคนที่ตกอยู่ในภาวะของความท้อแท้ หรือผิดหวัง ซึ่งเกิดจากการอุทิศตัว ให้แก่ วิถีทาง วิถีชีวิตหรือความสัมพันธ์อันหนึ่งอันใด ที่ไม่เคยให้ผลรางวัลตอบแทนที่เขาคาดหวังไว้

จากความหมายของความท้อแท้ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ความท้อแท้ เป็นอาการที่แสดงออกมาในลักษณะของความอ่อนล้าสิ้นเรี่ยวแรงทั้งทางอารมณ์และจิตใจ เบื่อหน่ายงานที่ทำมาเป็นเวลานาน ต้องการปลีกตัวออกจากสังคม และเห็นว่าตัวเองไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ผู้ที่มีความท้อแท้เกิดขึ้นจะมีอาการของความท้อแท้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะจาก 3 ลักษณะ คือ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน

6. แนวคิดเกี่ยวกับความท้อแท้ในงาน

6.1 อาการและอาการแสดงของความท้อแท้

ความท้อแท้เป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน และประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายมิติ กลุ่มอาการท้อแท้จะมีอาการและอาการแสดงซึ่งประกอบด้วย อาการทางด้านร่างกายนอนหลับได้ยาก หรือถ้านอนหลับแล้วก็ไม่อยากลุกจากที่นอน มีปัญหาทางระบบต่างๆ ในร่างกายซึ่งเป็นการตอบสนองจากการเกิดความเครียดเรื้อรัง เช่น มีปัญหาทางระบบทางเดินอาหาร คลื่นไส้ วิงเวียนศีรษะ ปวดศีรษะแบบไมเกรน ปวดหลัง ปวดตามกล้ามเนื้อ ภูมิคุ้มกันทางโรคลดลง เป็นหวัดบ่อย ติดเชื้อง่าย น้ำหนักเพิ่มหรือลดจากปกติ เนื่องจากมีอาการเปลี่ยนแปลงนิสัยในการรับประทานอาหาร บุคคลพวกนี้จะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งความรู้สึกและทัศนคติทางด้านลบ วิตกกังวล ซึมเศร้า ความคิดสับสน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจลดลง ควบคุมอารมณ์ได้ยาก อารมณ์เสื่อง่าย ขาดสมาธิในการทำงาน มักจะแสดงความโกรธและพฤติกรรมที่แข็งกระด้าง ปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ มองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดลง ขาดคุณธรรมและศีลธรรม สูญเสียความเห็นอกเห็นใจ มักจับผิดและตำหนิผู้อื่น ปกป้องตนเอง แยกตัวจากผู้ร่วมงาน หลีกเลียงงาน เช่นมาทำงานสายแต่กลับเร็ว ใช้เวลาพักนาน ทำงานผิดพลาด ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง มีความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างทั้งทางด้านครอบครัว ผู้ร่วมงานและผู้ป่วย พึงพาสารเสพติด และ เหล้า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะขัดขวางการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นอุปสรรคในการทำงาน ทั้งทางด้านการบริการและการร่วมมือกับผู้ร่วมงาน (พัชรินทร์ ชโลธร. 2541 : 48 – 49 ; อ้างอิงจาก Muldary. 1983 : 4 – 5 ; McConnell. 1982 : 71 – 72)

อย่างไรก็ตามเมื่อ เมื่อมีอาการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นกับบุคคลอาชีพใดอาชีพหนึ่ง สภาพการทำงาน สภาพการทำงานน่าจะเป็นสาเหตุที่เป็นไปได้มากที่สุดที่จะก่อให้เกิดความท้อแท้ ความท้อแท้นี้จะไม่ใช้ลักษณะของความเครียดหรือความอ่อนล้าธรรมดา และความท้อแท้นี้จะไม่ใช้การลาหรือเปลี่ยนงานไป บางคนอาจประสบกับความท้อแท้แต่ก็ยังทนทำงานอยู่ต่อไป ความท้อแท้นี้ก็คือ การปรับตัวต่อสภาพการณ์ทำงานที่หนักและก่อให้เกิดความเครียดมากเกินไป ซึ่งผลที่เกิดจากความท้อแท้ มัลดารี (บัญชา ศรีหนารณ. 2540 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Muldary. 1983 : 50 – 58)กล่าวว่า ความท้อแท้จะทำให้เกิดความอ่อนล้าทางจิตใจและอารมณ์

ความอ่อนล้าทางจิตใจ (Mental Exhaustion) ความตั้งใจและสมาธิในการทำงานลดลง ความกังวลใจกับความคิดที่เกิดขึ้นภายในตนเองเพิ่มขึ้น ลักษณะเช่นนี้เป็นผลมาจากความเครียด ความวิตกกังวล และความรู้สึกที่รุนแรงอื่นๆ การแก้ปัญหาในการทำงานผู้ที่เกิดความท้อแท้จะมีความยากลำบากในการค้นหาประเด็นของปัญหา ความเครียดและความสงสัยจะเพิ่มขึ้น การประเมินและการจัดการในปัญหาจะเสียไป มีพฤติกรรมที่เฉยเมยไม่สนใจที่จะปฏิบัติงานกับ ผู้มารับบริการหรือขอรับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน ผู้ที่เกิดความท้อแท้ก็จะแสดงออกด้วยการหลีกเลี่ยงที่จะเข้าร่วมกลุ่ม ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน

ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (Emotional Exhaustion) อาการของความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ รวมไปถึงความรู้สึกเฉยเมย เชื่องซึม เบื่อหน่าย หหมดหวัง ความไม่พึงพอใจ ความคับข้องใจ และความวิตกกังวล ผู้ที่เกิดความท้อแท้มีความรู้สึกว่าตนเองหมดแรงในการทำงาน ให้ผ่านพ้นไปได้

อาการและอาการแสดงดังกล่าวนี้ แมคคอนเนล (พัชรินทร์ ชโลธร. 2541 : 50 - 52 ; อ้างอิงจาก McConnell. 1982 : 71 - 72) ได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งหากบุคคลไม่ได้รับการแก้ไขจะมีอาการเปลี่ยนแปลงจากระยะที่ 1 ไปสู่ระยะที่ 3 ตามลำดับ ระยะต่างๆ มีรายละเอียด ดังนี้คือ

ระยะที่ 1 ผู้มีความท้อแท้ในการทำงานจะเริ่มมีความอ่อนล้าทางด้านร่างกาย (Physical Exhaustion) เช่น มีปัญหาเกี่ยวกับการนอน เป็นหวัดง่าย ปวดศีรษะ เจ็บปวดร่างกายโดยไม่ทราบสาเหตุ มีความอ่อนล้าทางอารมณ์ (Emotional Exhaustion) เช่นรู้สึกเหนื่อยเมื่อคิดถึงงานที่ต้องไปทำ ในบางรายพบมีความกระตือรือร้น ทุ่มเทในการทำงานมากแต่ทำงานไม่ค่อยสำเร็จ มาทำงานก่อนเวลาและกลับหลังเลิกงาน หรือในบางรายมีอาการแสดงในลักษณะกลับกันคือ มาทำงานสายแต่กลับก่อนเวลา ในบางรายชอบเอางานกลับไปทำต่อที่บ้าน ให้เวลากับงานแม้กระทั่งในวันหยุด ให้ความสนใจในรายละเอียดของงาน มักมีอาการโกรธและหงุดหงิดง่าย ในระยะนี้เริ่มมีทัศนคติในทางลบต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้มารับบริการ

ระยะที่ 2 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การรับประทานอาหารมีการยึดมั่นอยู่กับกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน หลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แยกตัวอยู่ตามลำพัง ให้เวลากับงานน้อยลง จะให้การปฏิบัติตัวต่องานโดยเฉพาะเวลาจำเป็นเท่านั้น

ระยะที่ 3 ทัศนคติต่อผู้มารับบริการเป็นไปในทางลบมากขึ้น ปฏิบัติต่อผู้รับบริการเสมือนวัตถุสิ่งของมากกว่าความเป็นคน ในบางรายจะมีความรู้สึกซึมเศร้า หหมดหวัง และใช้เครื่องมือแอลกอฮอล์ หรือใช้ยาบางประเภทเป็นตัวช่วยผ่อนคลายปัญหา และอาจใช้วิธีหลีกเลี่ยงงาน ลาหยุด ขอย้ายสถานที่ทำงาน หรือลาออกจากวิชาชีพ

6.2 ระดับของความท้อแท้

แมสแลช และแจ๊คสัน (Maslach and Jackson . 1986 : 2 ; Maslach. 1993 : 20 – 21) ได้แบ่งความท้อแท้เป็น 3 ระดับ ตามกระบวนการเกิด ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ (Emotion Exhaustion) บุคคลรู้สึกอ่อนเพลียเมื่อตื่นนอนในตอนเช้าแล้วคิดว่าจะต้องไปทำงาน ตามมาด้วยความรู้สึกเหนื่อยกาย มีอาการนอนไม่หลับ ปวดศีรษะ เป็นหวัดบ่อย ครูที่มีความท้อแท้ระดับนี้ จะแยกตัวออกจากผู้อื่น ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสมาคมกับผู้อื่น ให้ความสำคัญกับงานในหน้าที่น้อย มักมาทำงานสาย ขาดงานบ่อย มีการโยกย้ายงานหรือลาออกจากงาน

ระดับที่ 2 การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Depersonalization) บุคคลจะเกิดทัศนคติทางลบต่อเพื่อนร่วมงานและต่อนักเรียน ครูที่มีความท้อแท้ระดับนี้จะขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เกิดความท้อแท้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน

ระดับที่ 3 เป็นความรู้สึกที่บุคคลไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน (Personal Accomplishment) บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ จึงเกิดการประเมินตนเองในทางลบ ครูที่เกิดความท้อแท้ระดับนี้จะรู้สึกว่าตนมีคุณค่าน้อยลง ขาดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ขาดเป้าหมายในการทำงาน ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ และพลังงานในการทำงานจะลดน้อยลง

ความท้อแท้ในระดับที่ 3 นี้ นับว่ามีความสำคัญสำหรับผู้ที่เป็นครู ด้วยเหตุที่ครูนั้นจะไม่ได้ทำงานเพียงเพื่อเงินอย่างเดียว แต่ทำด้วยความรู้สึกที่ตนเองสามารถจะให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ ดังนั้นถ้าหากครูมีความคิดว่าตนเองไม่อาจจะทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนหรือแก่งานที่ปฏิบัติได้ ก็จะมีประเมินค่าตัวเองไปในทางลบ ซึ่งนั่นหมายความว่าผลเสียหายนี้อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนด้วยเช่นกัน แมสแลชยังได้กล่าวอีกว่าความท้อแท้ในแต่ละลักษณะยังเป็นอิสระต่อกัน และไม่จำเป็นต้องสืบต่อเป็นขั้นๆ จากลักษณะหนึ่งไปยังอีกลักษณะหนึ่ง หรือผู้ที่ประสบกับความท้อแท้บางคน อาจจะประสบกับความท้อแท้ทั้งสามลักษณะนี้พร้อมกันก็ได้ (นุชนารถ สุขฤกษ์. 2543 : 37 ; อ้างอิงจาก นพดล สายทองยนต์. 2537 : 7)

สรุป อาการแสดงของความท้อแท้ในแต่ละระดับ ตามแนวคิดของแมสแลช และแจ๊คสัน (Maslach and Jackson. 1986 : 2 ; Maslach. 1993 : 20 – 21) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 อาการแสดงของความท้อแท้ 3 ระดับ

ความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์	การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	ความรู้สึกที่บุคคลไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน
- รู้สึกหมดแรงไปกับงาน	- กลายเป็นคนปราศจากความปราชญ์	- ไม่สามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- รู้สึกอ่อนเพลียในตอนเช้า	- ปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนวัตถุ	- ไม่สามารถมีอิทธิพลทางบวกต่อผู้อื่น
- รู้สึกท้อแท้	- ไม่สนใจว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับบุคคล	- ไม่สามารถเข้าใจปัญหาของผู้อื่น หรือไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
- เกิดความคับข้องใจ	- รู้สึกว่าผู้อื่นตำหนิตนเองเกี่ยวกับปัญหาของเขา	- ไม่รู้สึกสนุกกับการทำงาน
- ไม่ต้องการทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคล		

กลุ่มอาการท้อแท้นั้น ประกอบด้วย ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน และสามารถแบ่งความท้อแท้ได้เป็นระดับสูง ปานกลาง และระดับต่ำ โดยในแต่ละระดับมีลักษณะดังนี้ ผู้ที่มีความท้อแท้สูงจะมีคะแนนด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และการลดความเป็นบุคคลสูงและมีคะแนนด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนต่ำ ผู้ที่มีความท้อแท้ปานกลางจะมีคะแนนความท้อแท้ทั้งสามด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ที่มีความท้อแท้ต่ำจะมีคะแนนด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์และการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลต่ำ แต่จะมีคะแนนทางด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนสูง (พัชรินทร์ ชโลธร. 2541 : 53 ; อ้างอิงจาก Maslach. 1986 : 2)

ลิเมนตินเจอร์ และ มอริ (พัชรินทร์ ชโลธร. 2541 : 53 ; อ้างอิงจาก Simendinger and Moore. 1985 : 54 - 61) แบ่งความท้อแท้ตามความรุนแรงเป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 บุคคลเกิดความรู้สึกล้มเหลวในการปรับปรุงเทคนิคหรือวิธีการต่างๆ ให้ทันสมัยขึ้น และมักจะไม่ตระหนักถึงนวัตกรรมที่มีอยู่ รู้สึกหมดหวังที่จะก้าวต่อไป สูญเสียความรู้สึกที่เป็นจริงที่ละน้อย

ระดับที่ 2 สุขภาพร่างกายและจิตใจเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว บุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้ จะเกิดความวิตกกังวล รู้สึกว่าเป็นการยากมากที่จะปกปิดอาการท้อแท้ของตนและความคิดไม่แจ่มใส มักพบกับปัญหาในการทำงานมากและไม่ค่อยได้ผ่อนคลายเกิดอาการทางกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง นอนไม่หลับ ถ้าความกดดันภายนอกยังไม่ได้รับการแก้ไขอาจทำให้เกิดอาการทางจิต อย่างรุนแรง เขาอาจจะหันไปสูบบุหรี่ หรือดื่มสุรา เพื่อที่จะลดความเครียดจากการทำงาน รู้สึกกลุ้มใจที่ตนเองไม่มีสมาธิในการทำงานและสุขภาพเลวลง

ระดับที่ 3 ถ้าความท้อแท้ในระดับที่ 2 ยังไม่ได้รับการแก้ไข อาการจะรุนแรงขึ้น เช่น เกิดโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดไปเลี้ยง (Myocardial Infarction) เป็นแผลในกระเพาะอาหารและ ในที่สุดจะเกิดอาการเจ็บป่วยทางจิต จนถึงฆ่าตัวตายได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาความท้อแท้ในงานโดยอาศัยแนวความคิดของแมสแลช และ แจ็คสัน (Maslach and Jackson) ซึ่งประกอบด้วย ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความ สัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน

6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความท้อแท้ในงาน

ความท้อแท้เป็นผลที่เกิดจากความเครียดเป็นระยะเวลานาน จนกลายเป็น ความเครียดเรื้อรัง สาเหตุของความท้อแท้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับความเครียดในการทำงาน โดยเฉพาะการทำงานด้านบริการ ซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลาในฐานะผู้ให้บริการ (Maslach, 1986 : 18) สาเหตุของการเกิดความท้อแท้ แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Maslach, 1986 : 57) ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความท้อแท้ที่เกิดจากตัวแปร 2 ปัจจัย ดังนี้ คือ สถานภาพส่วนบุคคล ศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในการ ทำงาน ศึกษา ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน

ประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงานถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ครูที่มีประสบการณ์ในการ ทำงานมากย่อมมีความสามารถในการสอน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า แต่การที่ครูจะมีประสบการณ์ในการทำงานแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่พอ แต่ต้องมีความรู้ในเรื่องของหลักวิชาการจะเป็นเครื่องประกันได้ว่าเป็นครูที่มีความ ก้าวหน้าในการทำงาน และคุณภาพของงานที่ทำบ่งบอกถึงความสามารถของครูที่ได้ปฏิบัติงานใน หน้าที่ และงานกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มความสามารถจนเกิดประสิทธิภาพ ทั้งครูและนักเรียนได้รับ

รางวัลการแข่งขัน ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 15 – 20) ดังที่ เทอริ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2525 ; อ้างอิงจาก Terry. 1960) ให้แนวคิดว่าความสำเร็จของหน่วยงานนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้คือ 1) บุคลากรมีความสามารถ 2) การกำหนดนโยบายหรือจุดมุ่งหมายในการทำงาน 3) อธิบายวิธีการทำงานและลักษณะของงานที่ทำให้แก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ 4) การมอบอำนาจหน้าที่ให้ 5) การส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถทำงานได้สำเร็จ ครูที่ปฏิบัติงานมานานจะมีประสบการณ์ในการทำงานมาก และมีความท้อแท้ในงานน้อยกว่าครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งจากผลการวิจัยของแอนโทนอฟสกี (หัตยา มัทยาภ. 2541 : 18 ; อ้างอิงจาก Antonovsky. 1982 : 187 – 189) เชื่อว่าระยะเวลาในการทำงานของคนที่ปฏิบัติงานเวลานานจะมีความท้อแท้น้อยกว่าคนที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ทั้งนี้ เพราะวิวุฒิและประสบการณ์ที่มากขึ้นจะทำให้บุคคลมองการณ์กว้างไกล สุขุม รอบคอบยิ่งขึ้น

ภาระงาน

ภาระการสอนของครูขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เพราะนอกจากครูจะมีงานสอนแล้ว ครูยังมีภารกิจอื่นๆในโรงเรียนที่ต้องกระทำ ทั้งที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยทางอ้อม แก่นักเรียน และกิจกรรมอื่นๆของโรงเรียน ในการจัดแบ่งภาระงานของครูให้เสมอภาคกัน ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีหลักในการบริหารงาน ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524 : 134 – 135) ได้กล่าวว่า

- 1) ในการจัดครูเข้าสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงวิชาที่ผู้สอนได้เคยสอนมา การเตรียมการสอนก็จะไม่เสียเวลา แต่ถ้าครูต้องสอนวิชาใหม่ที่ไม่ได้เรียนมาการเตรียมการสอนก็เป็นภาระที่หนัก
- 2) ลักษณะของวิชาที่สอน การเตรียมก็ต่างกัน การตรวจงานของแต่ละวิชาต้องการเวลาไม่เท่ากัน
- 3) ลักษณะของนักเรียนมีความแตกต่างกัน ทางด้านสติปัญญา ครูต้องใช้เวลา กำลังงาน และการควบคุมอารมณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน
- 4) ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายงานพิเศษให้ทำโดยไม่ได้คำนึงถึงเวลาในการทำงานของครู
- 5) ผู้บริหารโรงเรียนจัดครูที่มีวุฒิต่ำกว่าเข้าสอนทุกวิชา
- 6) ครูที่มีปัญหาความเป็นอยู่ทางบ้าน ด้านเศรษฐกิจมีภาระต้องทำงานพิเศษนอกเวลาเพื่อเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัว ฉะนั้นในการลดภาระหน้าที่การทำงานของครูลง ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงการประชุมหลังเลิกเรียน หาเครื่องช่วยผ่อนแรงในการสอน จัดตารางสอนให้ครูสอนในวิชาเดียวกัน จัดห้องทำงานที่เป็นเอกเทศ และสร้างบรรยากาศในการทำงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูให้มีความรู้สึกเป็นกันเอง ก็จะเป็นการช่วยลดภาระในการทำงานของครู ครูไม่เกิดความท้อแท้ในการทำงาน (พันธ์ หันนาคินทร์. 2524 : 136)

ขนาดของโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน พบว่าขนาดของโรงเรียนมีผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ

ชัชวาล ป้อมไชยา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานบริหารระบบคุณภาพมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนด้านการนิเทศติดตามผล โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีผลการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และชเนศ คีตรุ่งเรือง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ที่เข้าร่วมโครงการนำร่องกับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ขนาดกลางและขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการมีการบริหารงานวิชาการในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพมากกว่าโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการและโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาความท้อแท้จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ยังไม่มีผู้ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความท้อแท้ของครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียน เนื่องจากขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้นโยบาย และการบริหารโรงเรียนรวมทั้งวิธีการในการตัดสินใจสั่งการต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีปัจจัยในการบริหารที่เพียงพอ ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เทคโนโลยี (วีระพล มาตสงามเมือง. 2542 : 122) น่าจะเป็นกลุ่มที่มีความท้อแท้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน สรุปได้ดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2533 : 177) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความท้อแท้ในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาในภาคกลาง พบว่า ครูประถมศึกษาในภาคกลางมีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมีอยู่ในระดับต่ำ ครูประถมศึกษาที่เป็นโสดมีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าครูประถมศึกษาที่สมรสแล้วและอยู่ด้วยกัน ครูประถมศึกษาที่มีอายุน้อย (อายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา) มีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จ

ของตนมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีอายุปานกลาง (อายุ 30 – 40 ปี) และครูประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานปานกลาง (4 – 13 ปี) มีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานมาก (13 ปีขึ้นไป) ส่วนครูประถมศึกษาในภาคกลางที่มีเพศ ภูมิลำเนาเดิม วุฒิการศึกษา และสอนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีความท้อแท้ในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

นพดล สายทองยนต์ (2537 : 90) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่า ปัญหาการสอนศิลปศึกษา ครูส่วนใหญ่สอนศิลปศึกษาจะเป็นครูประจำชั้น ไม่มีวุฒิทางศิลปะและประสบการณ์ในการสอน ผู้บริหารโรงเรียนขาดการนิเทศภายในและสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาครูศิลปศึกษา ตลอดจนการติดตามผลการปฏิบัติงาน และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษาส่วนใหญ่ 11 – 15 ปีขึ้นไป

หัตยา มัทยาท (2541 : 107) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการทำงาน และปัจจัยทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพประจำการในโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออก พบว่าตัวทำนายความเหนื่อยหน่ายแต่ละด้านโดยการวิเคราะห์พหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะงาน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน การบริหารงาน การปกครองบังคับบัญชา เข้าสู่สมการทำนาย สามารถทำนายความเชื่อมั่นได้ร้อยละ 66

ณัฐรัตน์ ประโยชน์อุดมกิจ (2538 : 63 – 71) ศึกษาความท้อแท้ในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามวัดมาตรฐานของแมสแลช (MBI) (Maslach .1986) พบว่า

1. ครูประถมศึกษาของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีความท้อแท้ในการปฏิบัติงานในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (DP) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (EE) อยู่ในระดับต่ำ และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน (PA) อยู่ในระดับปานกลาง
2. จำนวนในการดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน จำนวนนักเรียนในห้องเรียน มีผลต่อความท้อแท้ของครูประถมศึกษา
3. จากการศึกษาโดยใช้เครื่องมือวัด Maslach Burnout Inventory (MBI) แนะนำได้ว่ามีความเที่ยงในการพิจารณาระดับความท้อแท้ของครูในประเทศไทย
4. จากการศึกษาได้แนะนำวิธีการพบกลุ่ม (The Focus Group Meetings) ว่าสามารถค้นหาและลดเหตุแห่งความท้อแท้

บัญชา ศรีหนารณ (2540 : 11 – 113) ศึกษาความท้อแท้และสาเหตุที่สัมพันธ์กับความท้อแท้ในการปฏิบัติงานของครูช่างอุตสาหกรรม สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา พบว่า ครูช่างอุตสาหกรรม กองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความรู้สึกที่มีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลอยู่ในระดับต่ำ ครูช่างอุตสาหกรรมที่กลุ่มอายุ 25 – 34 ปี และ 35 – 44 ปี มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์มากกว่าครูช่างอุตสาหกรรมที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูช่างอุตสาหกรรมที่สมรส มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์มากกว่าครูช่างอุตสาหกรรมที่เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูช่างอุตสาหกรรมที่มีประสบการณ์วุฒิการศึกษา และภูมิสำเนาต่างกันมีความท้อแท้ในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ทำให้เกิดความท้อแท้ของครูช่างอุตสาหกรรม 3 อันดับแรก คือเงินเดือนที่ได้รับตามวุฒิไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพในสังคมปัจจุบัน เงินเดือนไม่สมดุลกับภาระหน้าที่ ไม่มีโอกาสได้ร่วมตัดสินใจหรือกำหนดแนวนโยบายที่เป็นเรื่องสำคัญของวิทยาลัย สถานภาพส่วนตัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความท้อแท้ด้านต่างๆ

ชัชวาล ป้อมไชยา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 4 ด้านคือ การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การจัดองค์การบริหารคุณภาพ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน และการดำเนินการตามแผน นอกจากนี้มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์เมื่อมีการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ตามขนาดของโรงเรียนโดยส่วนรวม พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ 2 ด้าน คือ การกำหนดเป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และการนิเทศติดตามผลโดยโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีผลการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

สุรัชย์ วังบุญคง (2543 : 60 - 61) ได้วิจัยเรื่องศึกษาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวม และรายปัจจัยอยู่ในระดับสูงกว่าระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 2. ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมและรายปัจจัยไม่แตกต่างกัน
 3. ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมและรายปัจจัยไม่แตกต่างกัน
 4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- สุวรรณ ศรีจันทร์แสง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้ ผลการวิจัย พบว่า
1. อาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร ในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยระดับปริญญาโทและเอก มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง
 2. อาจารย์ผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในทุกกลุ่มอายุอยู่ในระดับปานกลาง
 3. อาจารย์ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในทุกกลุ่มประสบการณ์ในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง
 4. อาจารย์ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำระบบประกันคุณภาพการศึกษา ISO 9000 มาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์ผู้สอนที่ไม่เคยเข้ารับการ

อบรม และเคยเข้ารับการอบรม 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนอาจารย์ผู้สอนที่เคยเข้ารับการอบรมมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

5. อาจารย์ผู้สอนที่สังกัดอยู่ในคณะวิชาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร ในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์ผู้สอนที่สังกัดคณะวิชาครุศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์และอุตสาหกรรม และคณะวิทยาการจัดการมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

6. อาจารย์ผู้สอนที่สังกัดในสถาบันที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร ในการนำระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์ผู้สอนที่สังกัดสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สถาบันราชภัฏธนบุรี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต และสถาบันราชภัฏพระนคร มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง

อาจารย์ผู้สอนประจำสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ และประสบการณ์ในอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมไม่แตกต่างกัน ส่วนอาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการเข้ารับการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพ ISO 9000 อยู่ในคณะวิชาที่สังกัด และสถาบันที่สังกัดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความพร้อมแตกต่างกัน

ทำเนียบ มหาพรหม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต

2. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และเรียงลำดับคือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

ทิพมาศ แก้วชิม (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผลการวิจัยพอจะสรุปได้ว่า

อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับสูง

อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีสถานภาพการทำงาน แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมี แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีประสบการณ์ต่างกันมี แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ปฏิบัติต่างกันมีแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธเนศ คิตรุ่งเรือง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชา การของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็น สถานภาพ และความแตกต่างเกี่ยวกับแนวทางและวิธีสร้างคุณภาพ ด้านการประกันคุณภาพใน เรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการนำร่อง กับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วม โครงการ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วม และไม่เข้าร่วมโครงการ ในปีการศึกษา 2538 จำนวน 48 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าการแจกแจงความถี่ ค่าสถิติ ไคสแควร์ ประกอบกับค่าทดสอบของมาร์สคัลโล

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการมีการบริหารงานวิชาการใน แนวทางและวิธีการประกันคุณภาพภายในมาก นอกจากนั้นยังพบว่า โรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วม โครงการและไม่เข้าร่วมโครงการมีความแตกต่างกันในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะ โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่า

สุพัฒน์ พรมวัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนครนี้มี จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการ ศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาของครูที่มีสถานภาพตำแหน่ง และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาด แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู จำนวน 294 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 147 คน และครูวิชาการโรงเรียน จำนวน 147 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2541 พบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน อยู่ในระดับสูง

2. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ครูที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

4. ครูที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานโดยส่วนรวมและรายด้าน 4 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูวิชาการโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานโดยส่วนรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ในด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดของโรงเรียนต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ชวลิต ศรีพวงผกาพันธ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนมนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน 4 ด้านคือ การประกันโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การประกันประสิทธิภาพการศึกษา และการประกันความปลอดภัย ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 346 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2542 พบว่า ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ในการทำงานมีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในอันดับสูงสุด ด้านการประกันความปลอดภัยอยู่ใน

อันดับต่ำสุด ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกันมีระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ 5 ถึง 10 ปี มีปัญหามากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

ชัย ปองเสียม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ปัญหาและความต้องการช่วยเหลือสนับสนุนของโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูทั้งหมดในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองปาน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 35 คน ครูวิชาการ 35 คน ครูผู้สอน 226 คน รวมทั้งหมด 296 คน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านหลักสูตร มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จัดปัจจัยที่เอื้อต่อหลักสูตรแกนกลาง และการจัดการเรียนการสอน แต่การดำเนินการยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำสาระของหลักสูตรท้องถิ่น ครูเห็นว่าต้องใช้เวลามากในการดำเนินการ

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แต่การดำเนินการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนที่เน้นกระบวนการที่หลากหลาย ขาดเทคนิคการสอนที่จะให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนขาดความพร้อม ความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านวิชาชีพครูบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ยกย่องสรรเสริญครูดี เนื่องจากครูบางส่วนยังขาดจิตสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นครู ไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมทั้งขาดแรงจูงใจในการทำงาน

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านการบริหารและการจัดการ มีการตั้งคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการศึกษา โดยมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน แต่ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของโรงเรียน

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

* สุลตัน (บัญชา ศรีหารถ. 2540 : 55 ; อ้างอิงจาก Huston 1989 : 70 – 77) รายงานผล การวิจัยความท้อแท้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กทางภาคตะวันตกของนิวยอร์ก พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความพอใจในผลสัมฤทธิ์ของงาน ยอมรับว่างานสอนทำให้เกิดความอ่อนล้าทาง อารมณ์ได้มาก แต่ครูที่มีความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับปานกลางมีประสิทธิภาพในการสอน น้อยกว่าครูที่มีความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับต่ำหรือระดับสูง และครูในช่วงอายุ 36 – 45 ปี มีการ สูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอื่นมากกว่าครูในช่วงอายุอื่นๆ

เบอร์ก (บัญชา ศรีหารถ. 2540 : 55 ; อ้างอิงจาก Berg. 1994 : 3935) ศึกษาหาความ ท้อแท้ของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปี หรือมากกว่าระดับความท้อแท้น้อยกว่าครูที่ ไม่มีประสบการณ์การสอน

ดีคามิลโล (Dicamillo. 1995 : 41) ศึกษาองค์ประกอบของความเครียดและความท้อแท้ของ ครูการศึกษาพิเศษ และครูการศึกษาปกติ พบว่า ขาดการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน และความ สนับสนุนจาก ผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับความเครียดและความท้อแท้

คาสโยกิ (Kasyoki. 1997 : 43) ได้ศึกษาภาระงานของครูที่ทำให้ครูเกิดความเครียดในงาน พบว่า ครูที่มีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถปรับตัวเข้ากับงานได้จึงเป็น เหตุกระตุ้นต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน

แมสแลช และ แจ็คสัน (พัชรินทร์ ชโลธร . 2541 : 60 ; อ้างอิงจาก Maslach and Jackson. 1981 : 99 – 113) ศึกษาและพัฒนาแบบวัดความท้อแท้ พบว่าองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้จำแนก ออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ (Emotional Exhaustion) การสูญเสียความ สัมพันธ์ส่วนบุคคล (Depersonalization) และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน (Personal Accomplishment) โดยแบบวัดนี้เมื่อนำไปใช้ร่วมกับแบบวัดคุณลักษณะของงานพบว่า ความท้อแท้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการได้รับข้อมูลย้อนกลับ ความตั้งใจที่จะเปลี่ยนงาน การ ขาดงาน และความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นในครอบครัว

เอนเซอร์ (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ . 2533 : 32 ; อ้างอิงจาก Ensor . 1983 : 1731 – A) ศึกษาผลกระทบจากความท้อแท้ในการปฏิบัติงานและระบบการสนับสนุนของสังคม พบว่า สิ่งที่จะ พยากรณ์ความท้อแท้ได้ดีที่สุด คือ การมีภาระงานมากเกินไป ความพอใจในการสอน ข้อมูล ย้อนกลับ การแลกเปลี่ยนความจริงทางสังคม ความเปลี่ยนแปลง ภาระงานต่ำเกินไป การนิเทศและ อายุ ส่วนแมคแกรธ (McGrath. 1989 : 2880 – A) พบว่าประสบการณ์ รายได้ของบุคคล การ สนับสนุนของครูใหญ่ การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง และการสนับสนุนอย่างเป็นทางการ มีผลต่อการรับรู้ความท้อแท้ของครู

ดอนดอโร (Dondero. 1993 : 1607-A) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการโรงเรียนที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐาน ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู ประสิทธิภาพของโรงเรียน และความพึงพอใจในงาน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการโรงเรียน ที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐานมีการจัดการในโรงเรียนตามข้อเสนอแนะของครูผู้ร่วมงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกำหนดกฎระเบียบในการปกครองตนเอง จะพบว่า ครูที่ได้รับความรับผิดชอบและให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันจะมีความสุขรอบคอบ โรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการที่ครูได้มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจ พบว่า มีความสัมพันธ์ในด้านบวกกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

แพตริเซีย (Patricia.1994) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบที่มีการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย จากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการประเมิน คือ กระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในการประกันคุณภาพ ฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือจากการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียน มีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลาง ซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลียมีการนำเอาระบบการประเมินผล โดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การ ควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาชั้นสูงต่อไป

จอห์นสตัน และแบวิน (Johnston & Bavin. 1973 : 136 - 141) ได้ใช้ทฤษฎีของ เอิร์ชเบิร์กทดสอบความพึงพอใจกับครูที่ทำการสอนในโรงเรียนราษฎร์ ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 130 คน โดยมีจุดประสงค์ที่แยกองค์ประกอบบางอย่างออกจากกลุ่มที่มีความพอใจในการทำงาน กับกลุ่มที่ไม่พึงพอใจในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวที่ทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน ส่วนองค์ประกอบด้านความสำเร็จในการทำงาน การยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การเงิน ซึ่งเอิร์ชเบิร์กถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานนั้น ไม่ปรากฏในกลุ่มที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ทาวเซิน (Townsend. 1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนชุมชนในออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนทั้ง 2 ประเทศ รวม 1,000 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย ความทุ่มเท ร่วมแรงร่วมใจ และคุณลักษณะของบุคลากร ความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ และด้านการบริหารของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และทัศนคติที่ดีของชุมชนที่ดีต่อโรงเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประจำการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2546 จำนวน 78 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,007 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประจำการของโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2546 โดยจำนวนของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 285 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของโรงเรียนแต่ละขนาด โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) สุ่มได้โรงเรียนขนาดเล็ก 7 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 7 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน ใช้ครูประจำการของโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้จึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 285 คน รายละเอียดปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดของโรงเรียน	ประชากร (จำนวน)		กลุ่มตัวอย่าง(จำนวน)	
	โรงเรียน	ครู	โรงเรียน	ครู
ขนาดเล็ก	32	243	7	70
ขนาดกลาง	33	402	7	113
ขนาดใหญ่	13	362	4	102
รวม	78	1,007	18	285

รายละเอียดของโรงเรียนที่สุ่มได้ทั้งหมด ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลโรงเรียนและจำนวนครูของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
ชื่อโรงเรียน	จำนวน ครู	ชื่อโรงเรียน	จำนวน ครู	ชื่อโรงเรียน	จำนวน ครู
- วัดท้ายหาด	14	- วัดศรีรัตนธรรม	17	- วัดดาวโด่ง	21
- บ้านลาดใหญ่	9	- บ้านคลองสมบุรณ์	15	- วัดดอนนมโนรา	20
- วัดเกตการาม	12	- วัดปรกสุธรรมาราม	15	- วัดโคกเกตุ	28
- วัดปากง่าม	9	- อนุบาลบางคนที่	15	- เมืองสมุทรสงคราม	33
- วัดบางคนที่ใน	9	- วัดบางขันแตก	19		
- วัดประตู่	10	- บ้านลาดใหญ่สามัคคี	16		
- วัดบางพลับ	7	- บ้านดอนจั่น	16		
รวม	70	รวม	113	รวม	102

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงานและขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามขอบเขตของเรื่องที่จะศึกษา เพื่อใช้ในการวัดระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 4 ด้าน คือการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้ค่าระดับ ดังนี้

ระดับการดำเนินงาน	มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
ระดับการดำเนินงาน	มาก	มีค่าเท่ากับ 4
ระดับการดำเนินงาน	ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
ระดับการดำเนินงาน	น้อย	มีค่าเท่ากับ 2
ระดับการดำเนินงาน	น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความท้อแท้ในงานของครู เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลง และพัฒนามาจากแบบสอบถามของ ไฟโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (ไฟโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 : 87 ; อ้างอิงมาจาก Maslach. 1981) เพื่อใช้วัดระดับความท้อแท้ในงานของครู 3 ด้าน คือด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ 9 ข้อ ข้อคำถามที่ 1, 2, 3, 6, 8, 12, 13, 14, 21 ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล 7 ข้อ ข้อคำถามที่ 4, 5, 11, 15, 16, 17, 18 และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน 6 ข้อ ข้อคำถามที่ 7, 9, 10, 19, 20, 22 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ รวมทั้งหมด 22 ข้อ โดยกำหนดค่าคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	เลข 0 แทน ไม่เคยรู้สึกเช่นนั้น	ได้ 0 คะแนน
	เลข 1 แทน รู้สึกปีละ 2 - 3 ครั้ง หรือน้อยกว่า	ได้ 1 คะแนน
	เลข 2 แทน รู้สึกเดือนละครั้ง หรือน้อยกว่า	ได้ 2 คะแนน
	เลข 3 แทน รู้สึกเดือนละ 2 - 3 ครั้ง	ได้ 3 คะแนน
	เลข 4 แทน รู้สึกสัปดาห์ละครั้ง	ได้ 4 คะแนน
	เลข 5 แทน รู้สึกสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง	ได้ 5 คะแนน
	เลข 6 แทน รู้สึกเช่นนั้นทุกวัน	ได้ 6 คะแนน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบสอบถามวัดการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และแบบสอบถามความพึงพอใจในงานของครูประถมศึกษา ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ และความ

พึงพอใจในงานของครู

3. เขียนนิยามปฏิบัติการจากการศึกษาในข้อ 2 แล้วเขียนพฤติกรรมตามลักษณะที่จะวัด

4. สร้างข้อคำถามเพื่อใช้วัดการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล จำนวน 40 ข้อ

และสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวัดระดับความพึงพอใจในงานของครูในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน จำนวน 22 ข้อ โดยเขียนให้สอดคล้องตามที่นิยามไว้

5. นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นตามข้อ 4 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว มาดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในช่วง 0.4 ถึง 1.00 ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ออก 3 ข้อ เหลือข้อคำถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 37 ข้อ ส่วนแบบสอบถามความพึงพอใจในงานของครูได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7. นำแบบสอบถามในข้อ 6 ที่ผ่านการคัดเลือก และแก้ไขปรับปรุงมาจัดพิมพ์เป็นฉบับแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โรงเรียนวัดอมรวดี จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนวัดช่องลมวรณาราม จำนวน 20 คน รวมทั้งหมด 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามความพึงพอใจในงานเท่ากับ 0.94

8. จัดพิมพ์เป็นต้นฉบับเพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแจ้งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงครามเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุญาตแล้วจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูในโรงเรียน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเองจำนวน 285 ชุด โดยอธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตอบข้อซักถามในกรณีที่ไม่เข้าใจเพื่อให้ครูตอบแบบสอบถามให้ตรงตามความรู้สึกมากที่สุด และนัดวันมารับแบบสอบถามคืน
4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้แบบสอบถามทุกชุดมีความสมบูรณ์มากที่สุด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน รายด้านและในภาพรวมโดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ระดับความท้อแท้ในงานของครูประถมศึกษา ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และ ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน ใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของแมสแลช และแจคสัน (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2533 : 91 ; อ้างอิงจาก Maslach and Jackson. 1985 : 3) ดังนี้

ความท้อแท้	ระดับความท้อแท้		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1. ความอ่อนล้าทางอารมณ์	≤ 16	17 - 26	≥ 27
2. การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	≤ 8	9 - 13	≥ 14
3. ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	≥ 37	36 - 31	≤ 30

4. หาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

5. เปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha)

ของครอนบาค (Cronbach)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นฐาน

1. การวิเคราะห์เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์เพื่อหาระดับของความท้อในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
2. ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงานและขนาดของโรงเรียน ในกรณีที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความพึงพอใจของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
df	แทน	ขั้นตอนความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson coefficient)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

X	แทน	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
X1	แทน	การพัฒนาบุคลากร
X2	แทน	การพัฒนาระบบสารสนเทศ

X3	แทน	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
X4	แทน	การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล
Y	แทน	ความท้อแท้ในงานของครู
y1	แทน	ความอ่อนล้าทางอารมณ์
y2	แทน	การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
y3	แทน	ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา รายละเอียดปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 20 ปี	50	17.9
20 – 25 ปี	64	22.9
26 - 30 ปี	99	35.4
มากกว่า 30 ปี	67	23.9
รวม	280	100.0
ภาระงาน		
น้อยกว่า 15 ชั่วโมง	9	3.2
15 – 24 ชั่วโมง	231	82.5
มากกว่า 24 ชั่วโมง	40	14.3
รวม	280	100.0
ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	70	25.0
ขนาดกลาง	110	39.3
ขนาดใหญ่	100	35.7
รวม	280	100.0

จากตาราง 4 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม ทั้งหมด 280 คน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าร้อยละ 35.4 มี
ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 26 – 30 ปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 23.9 มีประสบการณ์ใน
การทำงานมากกว่า 30 ปี เมื่อจำแนกตามภาระงาน พบว่า ร้อยละ 82.5 มีภาระงานใน 1 สัปดาห์
15 – 24 ชั่วโมงมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 14.3 มีภาระงานใน 1 สัปดาห์มากกว่า 24 ชั่วโมง เมื่อ
จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ร้อยละ 39.3 อยู่โรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ
35.7 อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 25 อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และความท้าทายในงานของครู
โรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม รายละเอียดปรากฏดังตาราง 5 – 10 ดังนี้

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของครู
โรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านการพัฒนาบุคลากร	3.50	0.61	มาก
ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ	3.71	0.54	มาก
ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.84	0.53	มาก
ด้านการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล	3.72	0.59	มาก
ในภาพรวม	3.69	0.50	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ระบุว่าได้
ดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง $\bar{X} = 3.50 - 3.84$

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาบุคลากร

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
การพัฒนาบุคลากร			
1. โรงเรียนได้เตรียมการและกำหนดมาตรการในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา	3.87	0.74	มาก
2. โรงเรียนจัดอบรมบุคลากรแกนนำการประกันคุณภาพการศึกษา	3.58	0.76	มาก
3. บุคลากรแกนนำได้ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพแก่บุคลากรในโรงเรียน	3.49	0.81	ปานกลาง
4. โรงเรียนได้จัดประชุม อบรม สัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษา	3.63	0.75	มาก
5. โรงเรียนได้จัดหาวิทยากรมืออาชีพมาช่วยโน้มน้าวและปลุกจิตสำนึกในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรทุกคน	3.26	0.89	ปานกลาง
6. โรงเรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	3.41	0.81	ปานกลาง
7. โรงเรียนได้ส่งบุคลากรไปอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพตามที่สถาบันการศึกษาต่างๆ จัดขึ้น	3.49	0.83	ปานกลาง
8. บุคลากรของโรงเรียนได้ศึกษาดูงานการประกันคุณภาพการศึกษาจากสถาบันอื่น	3.26	0.81	ปานกลาง
9. บุคลากรของโรงเรียนศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	3.49	0.71	ปานกลาง
รวม	3.50	0.61	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านพัฒนาบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง

$$\bar{X} = 3.26 - 3.87$$

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
การพัฒนาระบบสารสนเทศ			
1. เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายคนและภาพรวมของนักเรียนทั้งกลุ่มอย่างเป็นระบบ	3.69	0.74	มาก
2. เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลด้านการเรียนของนักเรียนไว้เป็นหมวดหมู่	3.75	0.67	มาก
3. เก็บรวบรวมข้อมูลครู เกี่ยวกับความสามารถในการสอน และความสามารถพิเศษ	3.79	0.65	มาก
4. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนอย่างเป็นระบบ	3.58	0.70	มาก
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ	3.74	0.68	มาก
6. งานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้รับการประเมิน สรุปอย่างเป็นระบบ	3.80	0.65	มาก
7. บุคลากรในโรงเรียนได้จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานและผลงานจากการประเมินตนเอง	3.64	0.66	มาก
8. โรงเรียนได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงถึงจุดอ่อน จุดแข็งในด้านต่าง ๆ	3.62	0.68	มาก
9. โรงเรียนได้จัดทำรายงานความก้าวหน้าตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา	3.82	0.65	มาก
10. คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศเพื่อรองรับการประเมิน	3.67	0.71	มาก
รวม	3.71	0.54	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านพัฒนาระบบสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง $\bar{X} = 3.58 - 3.82$

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา			
1. บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.82	0.65	มาก
2. ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.54	0.78	มาก
3. มีการพิจารณาสภาพข้อมูลของโรงเรียนเป็นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.76	0.67	มาก
4. กำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและสังคม	3.80	0.68	มาก
5. มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน	4.04	0.63	มาก
6. ธรรมนูญโรงเรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน	3.99	0.60	มาก
7. กำหนดรายละเอียดของเป้าหมาย จุดเน้น ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนงานและกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในธรรมนูญโรงเรียน	3.96	0.63	มาก
8. มีการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้มาตรฐาน	3.76	0.64	มาก
9. มีการจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาสอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน	3.87	0.64	มาก
รวม	3.84	0.53	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง $\bar{X} = 3.54 - 4.04$

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของ
ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการดำเนินงานตามแผนและการ
ประเมินผล

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล			
1. มีการจัดระบบทบทวนแผนงานต่างๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ	3.70	0.67	มาก
2. การทบทวนแผนงานต่างๆ ช่วยให้ผู้บุคลากรเข้าใจเกิดความตระหนักและพร้อมที่จะดำเนินการตามแผน	3.69	0.68	มาก
3. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละด้าน	4.03	0.67	มาก
4. มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข	3.76	0.76	มาก
5. ครูและบุคลากรของโรงเรียนได้รับการนิเทศเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับงานและมาตรฐานการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ	3.70	0.74	มาก
6. มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนางานให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด	3.64	0.76	มาก
7. มีการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้ตามมาตรฐาน	3.66	0.73	มาก
8. โรงเรียนได้เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการประเมินให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ได้รับทราบ	3.70	0.79	มาก
9. มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติการในปีต่อไป	3.63	0.77	มาก
รวม	3.72	0.59	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง $\bar{X} = 3.63 - 4.03$

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามุทสรสงคราม

ความท้อแท้ในงาน	ระดับความท้อแท้		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	15.99	9.17	ต่ำ
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	9.99	6.57	ปานกลาง
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	8.38	5.89	สูง

จากตาราง 10 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามุทสรสงคราม มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 15.99$) มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 9.99$) และมีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.38$)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความ
 ท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม รายละเอียดปรากฏ
 ดังตาราง 11 ดังนี้

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ใน
 งานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	y1	y2	y3
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน (x)							
การพัฒนาบุคลากร (X1)	-	0.655**	0.672**	0.675**	-0.237**	-0.062	-0.127*
พัฒนาระบบสารสนเทศ (X2)	-	-	0.758**	0.754**	-0.194**	-0.048	-0.056
การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X3)	-	-	-	0.798**	-0.188**	-0.125*	-0.130*
การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล (X4)	-	-	-	-	-0.157**	-0.034	-0.111
ความท้อแท้ของครู (y)							
ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (y1)	-	-	-	-	-	0.540**	0.571**
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (y2)	-	-	-	-	-	-	0.661**
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน (y3)	-	-	-	-	-	-	-

** P < .01

* P < .05

จากตาราง 11 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความ
 ท้อแท้ในงานของครู พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาบุคลากร (x1) มี
 ความสัมพันธ์ทางลบกับความท้อแท้ของครูด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ (y1) โดยมี $r = -0.237$ และ
 ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน (y3) โดยมี $r = -0.127$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 และ .05 ตามลำดับ สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ (x2) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้า
 ทางอารมณ์ (x2) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์ (y1) โดยมี $r = -0.194$ อย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (x3) มีความสัมพันธ์ทาง
 ลบกับด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ (y1) โดยมี $r = -0.188$ กับด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วน
 บุคคล (y2) โดยมี $r = -0.125$ และด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตน (y3) โดยมี $r = -0.130$
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .05 ตามลำดับ นอกจากนั้นการดำเนินงานตามแผน
 และการประเมินผล (x4) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์ (y1) โดยมี $r = -0.157$
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน รายละเอียดปรากฏดังตาราง 12 – 18 ดังนี้

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ความท้อแท้ในงาน	ประสบการณ์ในการทำงาน							
	น้อยกว่า 20 ปี		20-25 ปี		26-30 ปี		มากกว่า 30 ปี	
	(n=50)		(n=64)		(n=99)		(n=67)	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	15.96	6.80	16.92	9.80	15.58	9.51	15.75	9.71
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	11.50	5.99	9.27	6.61	10.70	6.66	8.51	6.57
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	8.24	5.06	7.89	5.31	9.03	6.78	7.98	5.61

จากตาราง 12 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 20 ปี, 26 -30 ปี และมากกว่า 30 ปี มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 – 25 ปี มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลพบว่าครูมีความท้อแท้ในระดับปานกลางทุกกลุ่มประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนพบว่าครูมีความท้อแท้อยู่ในระดับสูงทุกกลุ่มประสบการณ์ในการทำงาน

ตาราง 13 ความแปรปรวนของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่
การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ความท้อแท้ในงาน	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	3	76.59	25.53	0.30
	ภายในกลุ่ม	276	23403.40	84.80	
	รวม	279	23479.99		
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3	344.33	114.78	2.71*
	ภายในกลุ่ม	276	11706.64	42.42	
	รวม	279	12050.97		
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	ระหว่างกลุ่ม	3	68.62	22.87	0.66
	ภายในกลุ่ม	276	9611.25	34.82	
	รวม	279	9679.87		

$P < .05$

จากตาราง 13 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 ผลการทดสอบเป็นรายคู่ของความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา
เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันเป็นรายคู่ ในด้าน
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ความท้อแท้ในงาน	ประสบการณ์ในการ ทำงาน	— X	มากกว่า 30 ปี	20-25ปี	26-30ปี	น้อยกว่า 20 ปี
			8.51	9.27	10.70	11.50
การสูญเสียความสัมพันธ์ ส่วนบุคคล	มากกว่า 30 ปี	8.51	-	0.76	2.19*	2.99*
	20 -25 ปี	9.27	-	-	1.43	2.23
	26 -30 ปี	10.70	-	-	-	0.80
	น้อยกว่า 20 ปี	11.50	-	-	-	-

* $P < .05$

จากตาราง 14 แสดงว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 26 – 30 ปี และ น้อยกว่า 20 ปี มีความท้อแท้ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามภาระงาน

ความท้อแท้ในงาน	ภาระงาน					
	น้อยกว่า 15 ชั่วโมง		15 – 24 ชั่วโมง		มากกว่า 24 ชั่วโมง	
	(n = 9)		(n = 231)		(n = 40)	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	16.56	9.50	16.22	8.95	14.55	10.44
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	10.44	7.76	10.32	6.49	8.00	6.57
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	7.33	5.20	8.54	5.71	7.68	7.04

จากตาราง 15 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่มีภาระงานน้อยกว่า 15 ชั่วโมง และ 15 – 24 ชั่วโมง มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และครูที่มีภาระงานมากกว่า 24 ชั่วโมง มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำ ส่วนในด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนพบว่าครูมีความท้อแท้อยู่ในระดับสูงทุกกลุ่มภาระงาน

ตาราง 16 ความแปรปรวนของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่
การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามภาระงาน

ความท้อแท้ในงาน	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	2	98.12	49.06	0.58
	ภายในกลุ่ม	277	23381.86	84.41	
	รวม	279	23479.99		
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	184.82	92.41	2.16
	ภายในกลุ่ม	277	11866.15	42.84	
	รวม	279	12050.97		
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	ระหว่างกลุ่ม	2	35.74	17.87	0.51
	ภายในกลุ่ม	277	9644.13	34.82	
	รวม	279	9679.87		

จากตาราง 16 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีภาระงานต่างกัน มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ความท้อแท้ในงาน	ขนาดของโรงเรียน					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	(n = 70)		(n = 110)		(n = 100)	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	16.26	8.12	14.65	9.62	17.29	9.25
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	11.13	5.89	8.10	6.13	11.27	7.05
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	9.49	4.95	7.28	6.17	8.81	6.03

จากตาราง 17 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม มีความท้อแท้ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยครูที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความท้อแท้ในระดับปานกลาง ส่วนครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความท้อแท้ในระดับต่ำ ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล พบว่าครูมีความท้อแท้ในระดับปานกลาง ทุกกลุ่มขนาดของโรงเรียน ส่วนด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนพบว่าครูมีความท้อแท้ในระดับสูงทุกกลุ่มขนาดของโรงเรียน

ตาราง 18 ความแปรปรวนของคะแนนความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่
การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ความท้อแท้ในงาน	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความอ่อนล้าทางอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	2	372.852	186.426	
	ภายในกลุ่ม	277	23107.134	83.419	2.235
	รวม	279	23479.986		
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	647.515	323.758	
	ภายในกลุ่ม	277	11403.453	41.168	7.864**
	รวม	279	12050.968		
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	ระหว่างกลุ่ม	2	236.732	118.366	
	ภายในกลุ่ม	277	9443.139	34.091	3.472*
	รวม	279	9679.871		

** $P < .01$

* $P < .05$

จากตาราง 18 แสดงว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ไม่แตกต่างกัน

เนื่องจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ไม่สามารถระบุได้ถึงความแตกต่างกันเป็นรายคู่ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธี Scheffe รายละเอียดดังตาราง 19 – 20 ดังนี้

ตาราง 19 ผลการทดสอบเป็นรายคู่ของความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันเป็นรายคู่ ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ความท้อแท้ในงาน	ขนาดของโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาด กลาง	ขนาด เล็ก	ขนาด ใหญ่
			8.10	11.13	11.27
การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล	ขนาดกลาง	8.10	-	3.03**	3.17**
	ขนาดเล็ก	11.13	-	-	0.14
	ขนาดใหญ่	11.27	-	-	-

** $P < .01$

จากตาราง 19 แสดงว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 ผลการทดสอบเป็นรายคู่ของความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่
การศึกษาสมุทรสงคราม ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันเป็นรายคู่ ในด้านความไม่สมหวัง
ในผลสำเร็จของตน

ความท้อแท้ในงาน	ขนาดของโรงเรียน	$\bar{x}$	ขนาด กลาง	ขนาด ใหญ่	ขนาด เล็ก
			7.28	8.81	9.49
ความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน	ขนาดกลาง	7.28	-	1.53	2.21*
	ขนาดใหญ่	8.81	-	-	0.68
	ขนาดเล็ก	9.49	-	-	-

* $P < .05$

จากตาราง 20 แสดงว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังใน
ผลสำเร็จของตน มากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้าทายในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม มีขั้นตอนในการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในด้าน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล
2. เพื่อศึกษาความท้าทายในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้าทายในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
4. เพื่อเปรียบเทียบความท้าทายในงานของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 78 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,007 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของโรงเรียนแต่ละขนาด ได้โรงเรียนขนาดเล็ก 7 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 7 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน ใช้ครูประจำการของโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้จึงมีจำนวน

กลุ่มตัวอย่าง 285 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 285 ฉบับ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 280 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.2 ของแบบสอบถามทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นตามขอบเขตของเรื่องที่ศึกษา มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 4 ด้าน คือการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในงานของครู 3 ด้าน คือด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ จำนวน 22 ข้อ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามชุดที่ 2 และชุดที่ 3 มาหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามความพึงพอใจในงานของครู เท่ากับ 0.94

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS for windows คำนำนาค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาระดับพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาระดับพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ทั้งหมด 280 คน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าร้อยละ 35.4 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 26 – 30 ปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 23.9 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 30 ปี เมื่อจำแนกตามภาระงาน พบว่า ร้อยละ 82.5 มีภาระงานใน 1 สัปดาห์ 15 – 24 ชั่วโมงมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 14.3 มีภาระงานใน 1 สัปดาห์มากกว่า 24 ชั่วโมง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ร้อยละ 39.3 อยู่โรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 35.7 อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 25 อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ผลปรากฏ ดังนี้

2.1 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ระบุว่าได้ดำเนินงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และด้านการดำเนินงานตามแผนและการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 ความท้อแท้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม มีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และมีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางลบกับความท้อแท้ของครู ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .05 ตามลำดับ นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีความสัมพันธ์กับความอ่อนล้าทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน ผลปรากฏ ดังนี้

4.1 ครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 20 ปี และ 26 – 30 ปี มีความท้อแท้ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4.2 ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่มีภาระงานต่างกันมีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน

4.3 ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้อแท้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กับความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางลบกับความท้อแท้ของครู ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

สำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความอ่อนล้าทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจัดทำแบบพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 และ .05 ตามลำดับ นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีความสัมพันธ์กับความอ่อนล้าทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการประกันคุณภาพการศึกษาบุคลากรต้องผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ และสร้างจิตสำนึกในการทำงาน ต้องร่วมกันกำหนด เป้าหมายที่แสดงถึงคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา กำหนดแนวทางการดำเนินงานในรูปของโครงการ/กิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงการปรับปรุง และพัฒนาตัวชี้วัดที่ยังไม่ได้ มาตรฐานมาวิเคราะห์วางแผนกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นกว่ามาตรฐานเดิม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 16 -20) จากลักษณะของการดำเนินงานเมื่อครูได้ดำเนินงานมาก ครูจะเริ่มมีความรู้สึกทำงานเริ่มเข้าสู่ระบบของการประกันคุณภาพซึ่งมีรูปแบบการบริหารงานที่ชัดเจน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (โรงเรียน เทศบาลวารินวิชาชาติ. 2544 ; อ้างอิงจาก [www /thailearn.net](http://www.thailearn.net)) หลังจากครูได้เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2543 ถึงเดือนตุลาคม 2544 โดยดำเนินการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาควบคู่กับการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลจากการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและครูเข้าใจระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยระยะแรกครูคิดว่าเป็นเรื่องยากและเป็นเรื่องใหม่ แต่พอเข้าสู่ระบบของการประกันคุณภาพแล้วทำให้ครูทราบว่า การประกันคุณภาพเป็นเรื่องที่เราทำอยู่แล้วแต่ไม่มีการทำอย่างเป็นระบบ ครูและผู้บริหารตระหนักในความสำคัญของการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ บรรยากาศในโรงเรียน ครูแต่ละคนจะพูดคุยกันเรื่องประกันคุณภาพของโรงเรียนอื่นๆ หรือแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน มีระบบการทำงานเป็นทีม สามารถกระจายการทำงาน มีการจัดสร้างทีมงานเพื่อการประกันคุณภาพ ครูมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ระบบการบริหารงานในโรงเรียนมีรูปแบบที่ชัดเจน แต่ละฝ่ายมีภาระงานที่ชัดเจนและทำงานได้อย่างอิสระ โรงเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ ครูมีการจัดเก็บข้อมูลแหล่งตรวจสอบที่เป็นปัจจุบัน

ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเหตุผลที่ทำให้ครูที่ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมากมีความห้อยแพ้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนอยู่ในระดับอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยดังกล่าว

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนดนั้น อาจต้องใช้ เวลา หากบุคลากรทุกระดับในโรงเรียนมีบทบาทร่วมคิด ร่วมวางแผน และกำหนดกิจกรรมหลัก ร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แฝงหลักการของการประกันคุณภาพไว้ด้วย ซึ่งได้แก่การ กระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและพันธภาวะ การสร้างความ เข้มแข็งให้แก่องค์กร และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สภาพหลังการดำเนินงานของโรงเรียน ย่อมดีกว่าสภาพก่อนการดำเนินงาน ในทุกตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ

2. การเปรียบเทียบความท้อแท้ในงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

สมุทรสงคราม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงาน และขนาดของโรงเรียน

2.1 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 20 ปี และ 26 – 30 ปี มีความ ท้อแท้ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากย่อมมีความสามารถในการสอน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 15 – 20) สอดคล้องกับการศึกษาของแอนโทนอฟสกี (หัตยา มัทยา. 2541 : 18 ; อ้างอิงจาก Antonovsky. 1982 : 187 – 189) ที่พบว่าคนที่มียุทธศาสตร์เวลาในการปฏิบัติงานเป็นเวลานานจะมีความ ท้อแท้น้อยกว่าคนที่มียุทธศาสตร์เวลาในการปฏิบัติงานน้อย ทั้งนี้เพราะวัยวุฒิและประสบการณ์ที่มากขึ้น จะทำให้บุคคลมองการณ์กว้างไกล สุขุม รอบคอบยิ่งขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงพบว่า ครูที่ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 20 ปี มีความท้อแท้ในงานด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ ส่วนบุคคลมากกว่ากลุ่มอื่น

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 150 -151) ที่ได้ทำรายงานการวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนได้ดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนาบุคลากร คือ จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรเพิ่มเติมจากที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจัดให้ โดยพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย วิธีการพัฒนาใช้วิธีการหลากหลาย เช่น จัดประชุมขึ้นในโรงเรียนในลักษณะของการอบรม การ สัมมนา การประชุมปฏิบัติการ หรือส่งบุคลากรไปอบรมตามที่สถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น หรือจัดศูนย์ ความรู้เพื่อให้บริการแก่ครูและบุคคลทั่วไป เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 20 ปี มีความท้อแท้ในงานน้อยลง

2.2 ครูที่มีภาระงานต่างกันมีความท้อแท้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการกำหนดแนวทางด้านภาระงานของครูในโรงเรียนในสังกัด ให้มีการจัดชั่วโมงการสอนและการทำงานอื่น ๆ อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ครูทุกคนต้องมีชั่วโมงสอน และชั่วโมงปฏิบัติงานอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง/สัปดาห์ เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.5 มีภาระงาน 15-24 ชั่วโมง/สัปดาห์ ซึ่งรวมงานด้านการจัดการเรียนการสอนและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายทำให้ครูมีเวลาในการจัดการเรียนการสอน การเตรียมการสอนและภารกิจอื่น ๆ ของโรงเรียนที่ต้องกระทำภาระงานจึงไม่ทำให้ครูเกิดความท้อแท้แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของนุชนารถ สุขฤกษ์ (2543 : 82) ที่พบว่า ภาระงานของครูไม่มีผลต่อความท้อแท้ในการทำงาน

2.3 ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้นโยบาย และการบริหารโรงเรียนรวมทั้งวิธีการในการตัดสินใจสั่งการต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัจจัยในการบริหารที่เพียงพอได้แก่บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนตัดสินใจสั่งการได้อย่างรวดเร็ว (วีระพล มาตงามเมือง. 2542 : 122) แต่เนื่องจากเป็นองค์กรใหญ่ เมื่อครูได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา จึงดำเนินงานในขั้นตอนต่อไปได้ช้า เพราะผู้ร่วมงานมีจำนวนมาก หลากหลายความคิดและปัญหาแตกต่างกัน ครูจึงเกิดความท้อแท้ในด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูง เกิดความท้อแท้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนที่มีความขาดแคลนเกี่ยวกับปัจจัยในการบริหาร มีครูอาจารย์น้อย การดำเนินงานต่าง ๆ จึงขาดขั้นตอนที่ต่อเนื่อง จากสภาพดังกล่าว จึงส่งผลให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่มีความท้อแท้ด้านการสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าครูโรงเรียนขนาดกลาง

ส่วนครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีความท้อแท้มากกว่าครูที่อยู่ใน โรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานในส่วนรวม และรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก (สุพัฒน์ พรหมวัย. 2542 : บทคัดย่อ) นอกจากนั้นอาจเป็นเพราะว่าถึงแม้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กจะเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเกี่ยวกับปัจจัยในการบริหารมีครูอาจารย์น้อย แต่โรงเรียนขนาดเล็กมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับชุมชนและมีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนที่ชัดเจน (วีระพล มาตงามเมือง. 2542 :122) การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการประกันคุณภาพ จึงดำเนินงานไป

ได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครูโรงเรียนขนาดเล็ก มีความท้อแท้ในด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนน้อยกว่าครูโรงเรียนขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผน จัดทำนโยบายหรือมาตรการในการพัฒนาบุคลากรด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น และทำอย่างต่อเนื่อง ควรจัดหาวิทยากรมืออาชีพมาช่วยพัฒนาความรู้และทักษะให้บุคลากรเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และปลูกจิตสำนึกในการทำงาน ให้เห็นว่างานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จและโน้มน้าวให้บุคลากรเห็นคุณค่าในงานที่ทำ

2. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผน จัดทำนโยบาย เพื่อลดความท้อแท้ของครูในด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน ซึ่งผลการวิจัยระบุว่าอยู่ในระดับสูง ควรพัฒนาครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เหมาะสมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ สนับสนุนด้านขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงาน จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม สนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งมอบหมายงานให้ครูโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัด ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ สนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงานของโรงเรียน หลีกเลี่ยงการมอบหมายงานในหน้าที่อื่นซึ่งไม่ใช่การเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจมีส่วนช่วยให้ครูมีความท้อแท้ด้านความไม่สมหวังในผลสำเร็จของตนลดน้อยลง และนำไปสู่การแก้ไขปัญหการลาออกจางานและเปลี่ยนงานของครูประถมศึกษา

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ควรสร้างแรงจูงใจให้กับครู โดยสร้างความเข้าใจอันดีต่อครูในโรงเรียน นับตั้งแต่เริ่มแรกของการเข้ามาทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูทุกคนโดยตระหนักว่าครูทุกคนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียน ถ้าหากครูทำงานผิดพลาดผู้บริหารควรให้คำแนะนำชี้แจงที่ถูกต้องด้วยความนิ่มนวล และเมื่อมีการอบรม สัมมนา ควรคำนึงถึงบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่าให้ได้รับการอบรม สัมมนา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ควรคำนึงถึงความสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูในโรงเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความเครียดและให้ครูได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น จัดมุมพักผ่อนในโรงเรียน จัดสถานที่ทำงานให้เหมาะสมโดยจัดให้มีห้องพักครูสำหรับครูได้อยู่ร่วมกัน สามารถที่จะปรึกษาหารือ และทำให้เกิดความอบอุ่นใจให้กับครูได้ ส่วนครูโรงเรียนขนาดกลาง ผู้บริหารควร

สร้างความคาดหวังที่เป็นไปได้และเหมาะสม สร้างความเข้าใจในความสามารถที่แท้จริงของตนเอง รู้จักการผ่อนคลายความเครียด มีการพักผ่อนบ้างในบางเวลา และต้องรู้จักดูแลสุขภาพของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นแนวทางที่ทำให้ความท้อแท้ของครูในโรงเรียนแต่ละขนาดลดน้อยลง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับของความท้อแท้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของครู โรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่ต่างสังกัดว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความท้อแท้ของครูในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาความท้อแท้ของครูได้อย่างชัดเจน รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาความ ท้อแท้ของครู
3. ควรศึกษาตัวแปรตัวอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อความท้อแท้ในงานของครู เช่น ความขัดแย้งในบทบาท หรือความคลุมเครือในบทบาท เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุงด้านนโยบาย และการบริหารให้ครูมีความชัดเจนในบทบาทของตนมากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาที่ต่างสังกัดว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ, สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2539). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิตติ แสงเทียนฉาย. (2531). การศึกษาความท้าทายและสาเหตุในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 7. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา มิลินทร์. (2531, กุมภาพันธ์). “วิกฤตศรัทธาวิชาชีพครู,” คุรุปริทัศน์. 13(2) : 22 - 27.
- ชัชวาล ป้อมชัยยา. (2541). การดำเนินงานการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชัย ปองเสงี่ยม. (2543). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพมาศ แก้วชิม. (2542). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทำเนียบ มหาพรหม. (2542). การติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนศ ขำเกิด. (2543, กันยายน). “ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : มโนทัศน์ที่จำเป็นต้องทบทวน,” วารสารวิชาการ. 3(9) : 71 – 77.
- ธนศ คิตรุ่งเรือง. (2539). การประกันคุณภาพภายในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

- นพดล สายทองยนต์. (2537). ปัญหาการสอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ก.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- นุชนารถ สุขฤกษ์. (2543). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายในงานของครูศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2541). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- บังอร โสพล และ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล. (2539). การศึกษาความเครียดในการทำงานของผู้บริหารในวงราชการไทย : วิเคราะห์ปัจจัยและสาเหตุและผลของความเครียด. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปัญญา ศรีหนารณ. (2540). ความท้าทายและสาเหตุที่สัมพันธ์กับความท้าทายในการปฏิบัติงานของครูช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ (บริหารการศึกษา). กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- พัชรินทร์ ชโลธร. (2541). การศึกษาความท้าทายในการปฏิบัติงานของครูอนุบาลโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2533). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความท้าทายในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลีนี้ พงศ์พานิช.(2531). จัดสลาย : ราคาของความสำเร็จที่แพงลิบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน
- (2544). การประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2531). การบริหารครบวงจร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แมสพลับลิชชิง.
- สถาพร ศรีม่วง. (2545). บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุรัชย์ วังบุญคง. (2543). ศึกษาปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชน
ประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- สุริยา มะโยธี. (2544). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการ
ศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ศรีจันทร์แสง. (2543). ศึกษาความพร้อมของสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานครในการนำ
ระบบการประกันคุณภาพ ISO 9000 มาประยุกต์ใช้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการ
ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิระยา สัมมาวาจ. (2532) ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาล
รามธิบดี. วิทยานิพนธ์ พย.ม.(พยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สิจฺฐร กระแสร์สุนทร. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับแรงจูงใจในการ
ทำวิจัยของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้วิธีวิเคราะห์
แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2525). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร.
สำนักงานการศึกษา. (2543). การประกันคุณภาพโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์พระยามณฑาธุราชสี พิจิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการ
ศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมิน
ภายนอก. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 1
แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมิน
ภายนอก. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- (2546). รายงานวิจัยปฏิบัติการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ . โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

----- (2546). แนวทางการดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. (2543). แผนนิเทศติดตามกำกับและพัฒนาศึกษาปีการศึกษา 2543. อ่างทอง : ม.ป.พ. อัดสำเนา.

หัตถยา มัทยาท. (2541). ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการทำงาน และปัจจัยทางจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับ ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพประจำการ ในโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออก . ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทัยวรรณ พงศ์อร่าม. (2542, มกราคม - เมษายน). "แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา," *การวัดผลการศึกษา*. 20(60) : 21-27.

อับดุลลาฮิด เบ็ญฮาวัน. (2545, พฤษภาคม). "ครูยุคปฏิรูปการศึกษา," *วารสารวิชาการ*. 5(5) : 3 – 5.

Dicamillo , M.P. (1995. ; February). "An Investigation of Stress and Burnout Factors in Special Education and Regular Education ," *Dissertation Abstracts International*. 33(01) : 41 – A .

Dondero, Grace Maeie. (1993,November). " School-based Management, Teachers Decissional Participation Level, School Effectiveness, and Job Satisfaction," *Dissertation Abstracts International*. 54(5) :1647 – A.

Duxbury, Mitzi L. and others. (1984, March – April). " Head nurse leadership style with staff nurse burnout and Job satisfaction in neonatal intensive care unit," *Nursing Research*. 33(3) : 97 – 100.

Freudenberger, R.H. (1975, May – July). " The Staff Burnout Syndrome In Alternative Institutions," in *Psychotherapy : Theory Research and Practice* . 40(4) 73 – 82.

Johnston, Ruth and Ronard A. Bavin. (1973,June). " Herzberg and Job – Satisfaction," *Personal Practice Bulletin*. 20(6) : 136 – 141.

Kammer, William and Walter Glen. (1981, May). " Teacher Support Group to Minimize Teacher Burnout : Principles for Organizing Education," in *Education*. 102(4) : 147.

- Kasyoki , Benjamin Nzoka. (1997, July). "Regular Classroom and Special Education Teachers Perceptions Regarding Causes of Stress," *Dessertation Abstracts international* . 58 (01) : 43 – A .
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan, (1970,Autumn). " Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and psychological Measurement*. 30(3) : 607-610.
- Lazarus, Richard S. and Susan Folkman. (1984). *Stress Apraisals and Coping* . New York : Springer Publishing Company.
- Maslach ,C. and Jackson , S.E. (1981, July). " The Measurement of Experience burnout," *Journal of Occupational Behavior*. 41(2) : 99 – 113.
- . (1986). *Maslach burnout Inventory*. New York : Consulting Psychological Press.
- Maslach. (1993). " Burnout : A Multidimensional Perspective." *Professional Burnout Recent Developments In Theory and Research*. (edited by Schaufell, Maslach and Marek.) pp. 19 -32. Washington : Taylor and Francis.
- Maslow, Abraham H. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York : Harper & Row.
- McConnell, E.A.(1982). *Burnout in the Nursing Profession : Coping Strategies Cause and Costs*. St. Louis : The C.V. Mosby Company.
- Muldary, T.W.(1983). " Burnout and Health Professionals," *Manifestasion and Management*. p. 43 - 80. New York : Appleton – Century – Crofts.
- Patricia, Broadfool. (1994, April). " Apporach to Quality Assurance and Control in Other Country," *Paper Present at the Annual Meeting of The American Education Research Association*. 54(8) : 2041 – A.
- Rosenholtz, Susan J. (1989, March). " Workplace Conditions That Affect Teacher Quality and Commitment : Implications for Teacher Induction Programs," *The Elementary School Journal*. 89(4) : 421 – 439.
- Rotier, Jerry. (1983, April). " Teacher Burnout – Small and Rural Style," *in Education*. 104(5) : 72 – 79.

Townsend, T. (1977, March). "What makes school effective ? A Comparison between school communities in Australia and the USA," *School Effectiveness and School Improvement*. 8(1) : 95 – 124.

Veninga ,R.L. and Spradley,L.P. (1981). *The Work stress connection : How to cope with Job Burnout*. Boston : Little Brown.

Webster,N. (1966). *Webster's third New International Dictionary*. Springfield : M.A. Gand C.Merrian Co.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหา กับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหา กับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
การดำเนินงานประกัน คุณภาพภายใน	1	1	1	1	1	1	5	1.00
	2	1	1	1	0	0	3	0.60
	3	1	1	1	1	1	5	1.00
	4	1	1	0	1	0	3	0.60
	5	1	1	1	1	1	5	1.00
	6	1	1	1	1	0	4	0.80
	7	1	1	1	1	1	5	1.00
	8	1	1	1	1	1	5	1.00
	9	0	1	1	1	-1	2	0.40
	10	1	1	0	1	1	4	0.80
	11	1	1	1	1	1	5	1.00
	12	1	1	1	1	1	5	1.00
	13	1	1	1	1	1	5	1.00
	14	1	1	1	1	1	5	1.00
	15	1	1	1	1	1	5	1.00
	16	0	1	1	1	1	4	0.80
	17	1	1	1	1	1	5	1.00
	18	-1	1	1	1	1	3	0.60
	19	1	1	1	1	1	5	1.00
	20	1	1	1	1	-1	3	0.60
	21	1	1	1	1	1	5	1.00
	22	0	1	1	1	1	4	0.80
	23	1	1	1	1	1	5	1.00
	24	1	1	1	1	1	5	1.00
	25	1	1	1	1	1	5	1.00
	26	1	1	1	0	0	3	0.60
	27	1	1	1	1	0	4	0.80
	28	1	1	1	1	1	5	0.60
	29	1	1	1	1	1	5	1.00
	30	1	1	1	0	-1	2	0.40

ตาราง 21 (ต่อ)

แบบสอบถาม	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5		
	31	1	1	1	1	1	5	1.00
	32	0	1	1	1	1	4	0.80
	33	1	1	1	1	1	5	1.00
	34	1	1	1	1	1	5	1.00
	35	1	1	1	0	-1	2	0.40
	36	1	1	1	1	1	5	1.00
	37	1	1	1	1	1	5	1.00
	38	1	1	1	1	1	5	1.00
	39	1	1	1	1	1	5	1.00
	40	1	1	-1	1	1	3	0.60
แบบสอบถามความท้อแท้ ในงาน	1	1	1	1	1	1	5	1.00
	2	1	1	1	1	1	5	1.00
	3	1	1	1	1	1	5	1.00
	4	1	-1	1	1	1	3	0.60
	5	1	-1	1	1	1	3	0.60
	6	1	1	1	0	1	4	0.80
	7	1	1	1	1	1	5	1.00
	8	1	1	1	1	1	5	1.00
	9	1	1	0	1	1	4	0.80
	10	1	1	1	1	1	5	1.00
	11	1	0	1	1	1	4	0.80
	12	1	1	1	1	1	5	1.00
	13	1	0	1	1	1	4	0.80
	14	1	1	1	1	1	5	1.00
	15	1	1	1	1	1	5	1.00
	16	1	1	0	0	1	3	0.60
	17	1	1	1	1	1	5	1.00
	18	1	1	1	1	1	5	1.00
	19	1	1	1	1	1	5	1.00
	20	1	1	1	1	1	5	1.00
	21	1	1	1	1	1	5	1.00
	22	1	1	1	1	1	5	1.00

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

22 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่นับถือ

ด้วยกระผม นายเรืองศักดิ์ แสงเจริญ นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับความท้าทายของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร”

เพื่อให้ผลงานเรื่องดังกล่าวมีคุณภาพทางวิชาการอย่างแท้จริง จึงขอความกรุณาเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนของท่าน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพครู เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาของไทยบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

หวังว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายเรืองศักดิ์ แสงเจริญ)

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเหตุ : เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วโปรดส่งกระดาษแผ่นนี้ออก

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความที่เป็นจริงลงในช่องว่างที่เว้นไว้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
หน้าคำตอบที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

1. ท่านมีประสบการณ์การทำงานในอาชีพครู.....ปี
2. ท่านปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมายเป็นจำนวน
กี่ชั่วโมงใน 1 สัปดาห์
 - ☐ น้อยกว่า 15 ชั่วโมง
 - ☐ 15 – 24 ชั่วโมง
 - ☐ มากกว่า 24 ชั่วโมง
3. ท่านปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใด
 - ☐ ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน)
 - ☐ ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 120 - 300 คน)
 - ☐ ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนมากกว่า 300 คน)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในมากน้อยเพียงใด และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการดำเนินงานในโรงเรียนของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การพัฒนาบุคลากร โรงเรียนได้เตรียมการและกำหนดมาตรการ ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการประกัน คุณภาพการศึกษา					
2	โรงเรียนจัดอบรมบุคลากรแกนนำการ ประกันคุณภาพการศึกษา					
3	บุคลากรแกนนำได้ถ่ายทอดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพแก่ บุคลากรในโรงเรียน					
4	โรงเรียนได้จัดประชุม อบรม สัมมนาเพื่อ สร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนเห็น คุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษา					
5	โรงเรียนได้จัดหาวิทยากรมืออาชีพมาช่วย โน้มน้าวและปลุกจิตสำนึกในเรื่องการประกัน คุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรทุกคน					
6	โรงเรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพการศึกษาโดยจัดอบรม เชิงปฏิบัติการ					
7	โรงเรียนได้ส่งบุคลากรไปอบรมเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพตามที่สถาบันการศึกษา ต่างๆจัดขึ้น					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8	บุคลากรของโรงเรียนได้ศึกษาดูงานการประกันคุณภาพการศึกษาจากสถาบันอื่น					
9	บุคลากรของโรงเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา					
10	การพัฒนาระบบสารสนเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายคนและภาพรวมของนักเรียนทั้งกลุ่มอย่างเป็นระบบ					
11	เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลด้านการเรียนของนักเรียนไว้เป็นหมวดหมู่					
12	เก็บรวบรวมข้อมูลครู เกี่ยวกับความสามารถในการสอน และความสามารถพิเศษ					
13	เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนอย่างเป็นระบบ					
14	การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารวัสดุครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ					
15	งานโครงการ กิจกรรมต่างๆของโรงเรียนได้รับการประเมิน สรุปอย่างเป็นระบบ					
16	บุคลากรในโรงเรียนได้จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานและผลงานจากการประเมินตนเอง					
17	โรงเรียนได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงถึงจุดอ่อนจุดแข็ง ในด้านต่างๆ					
18	โรงเรียนได้จัดทำรายงานความก้าวหน้าตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19	คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศเพื่อรองรับการประเมิน					
20	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา					
21	ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา					
22	มีการพิจารณาสภาพข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเป็นพื้นฐานในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา					
23	กำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและสังคม					
24	มีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน					
25	ธรรมนูญโรงเรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน					
26	กำหนดรายละเอียดของเป้าหมาย จุดเน้น ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ไว้ในธรรมนูญโรงเรียน					
27	มีการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้ตามมาตรฐาน					
28	มีการจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาสอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29	การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล มีการจัดระบบทบทวนแผนงานต่าง ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ					
30	การทบทวนแผนงานต่าง ๆ ช่วยให้บุคลากรเข้าใจ เกิดความตระหนักและพร้อมที่จะดำเนินการตามแผน					
31	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละด้าน					
32	มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข					
33	ครูและบุคลากรของโรงเรียนได้รับการนิเทศเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับงานและมาตรฐานการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ					
34	มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนางานให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด					
35	มีการนำผลการประเมินตนเองมาทบทวน ยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้ตามมาตรฐาน					
36	โรงเรียนได้เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการประเมินให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนได้รับทราบ					
37	มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติการในปีต่อไป					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความท้อแท้ในงาน

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้ต้องการสำรวจความรู้สึกของท่านที่มีต่องานและบุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกของท่าน กรุณาอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างละเอียด และตัดสินใจว่าท่านเคยมีความรู้สึกเช่นนี้กับการทำงานของท่านหรือไม่ และโปรดทำเครื่องหมาย ☐ ล้อมรอบตัวเลขที่เป็นคำตอบซึ่งตรงกับความรู้สึกของท่านอย่างแท้จริง โดยกำหนดให้

เลข 0 แทน ไม่เคยรู้สึกเช่นนั้นเลย

เลข 1 แทน รู้สึกปีละ 2 – 3 ครั้ง หรือน้อยกว่า

เลข 2 แทน รู้สึกเดือนละครั้งหรือน้อยกว่า

เลข 3 แทน รู้สึกเดือนละ 2 – 3 ครั้ง

เลข 4 แทน รู้สึกสัปดาห์ละครั้ง

เลข 5 แทน รู้สึกสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง

เลข 6 แทน รู้สึกเช่นนั้นทุกวัน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก						
		0	1	2	3	4	5	6
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ทำงานที่ทำอยู่ทำให้จิตใจห่อเหี่ยว.....	0	1	2	3	4	5	6
2	ข้าพเจ้าหมดเรี่ยวแรงหลังเลิกงานในตอนเย็น.....	0	1	2	3	4	5	6
3	ข้าพเจ้ารู้สึกอ่อนเพลียเมื่อนึกถึงว่าจะต้องไปทำงานอีก.....	0	1	2	3	4	5	6
4	ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี.....	0	1	2	3	4	5	6
5	ข้าพเจ้าปฏิบัติต่อนักเรียนบางคนอย่างไม่ใส่ใจในความรู้สึกของเขา.....	0	1	2	3	4	5	6
6	การทำงานกับผู้อื่นตลอดวันทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเครียด.....	0	1	2	3	4	5	6
7	ข้าพเจ้าสามารถช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนให้สำเร็จได้เป็นส่วนมาก.....	0	1	2	3	4	5	6
8	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกเบื่อหน่ายในการทำงาน.....	0	1	2	3	4	5	6
9	ข้าพเจ้ารู้สึกว่งานของข้าพเจ้าไม่มีความสำคัญต่อผู้อื่น.....	0	1	2	3	4	5	6

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้สึก						
10	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการอดทนที่จะทำงานต่อไป เหลือน้อยลง.....	0	1	2	3	4	5	6
11	ข้าพเจ้าวิตกว่างานที่ทำอยู่นี้ จะทำให้ข้าพเจ้ามีจิตใจ กระด้างต่อผู้อื่นมากขึ้น.....	0	1	2	3	4	5	6
12	ข้าพเจ้ารู้สึกกระปรี้กระเปร่ามีพลังเข้มแข็งที่ได้ทำงาน อยู่ในโรงเรียนนี้.....	0	1	2	3	4	5	6
13	งานที่ทำอยู่ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความคับข้องใจ.....	0	1	2	3	4	5	6
14	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองทำงานหนักเกินไป.....	0	1	2	3	4	5	6
15	ข้าพเจ้าไม่สนใจกับนักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนวิชาที่ ข้าพเจ้าสอน.....	0	1	2	3	4	5	6
16	ข้าพเจ้าไม่ชอบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล จำนวนมาก.....	0	1	2	3	4	5	6
17	ข้าพเจ้าสามารถสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับ เพื่อนร่วมงานได้ง่าย.....	0	1	2	3	4	5	6
18	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้ทำงานอย่างใกล้ชิด กับนักเรียน.....	0	1	2	3	4	5	6
19	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเหมาะที่จะทำงานอื่นมากกว่า อาชีพครู.....	0	1	2	3	4	5	6
20	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไร้ความสามารถในการทำงานที่ เกี่ยวข้องกับนักเรียน.....	0	1	2	3	4	5	6
21	ขณะทำงานข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่าง เหมาะสม.....	0	1	2	3	4	5	6
22	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับนักเรียน ข้าพเจ้าไม่สามารถ แก้ไขได้.....	0	1	2	3	4	5	6

ภาคผนวก ค
ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	เรืองศักดิ์ แสงเจริญ
เกิดวันที่	22 ตุลาคม 2496
สถานที่เกิด	ต. บางขันแตก อ. เมือง จ. สมุทรสงคราม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	131 หมู่ 4 ต. บางขันแตก อ. เมือง จ. สมุทรสงคราม
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดประชาโสมิตาราม ต. ปลายโพรงพง อ.อัมพวา จ. สมุทรสงคราม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2509	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนรัตนประสาธวิทยา
พ.ศ. 2512	ม.ศ.3 โรงเรียนอัมพวา "อัมพวันวิทยาลัย"
พ.ศ. 2516	ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์
พ.ศ. 2523	กศ.บ. (ประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม
พ.ศ. 2526	น.บ. (นิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2547	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ